

Η ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Αριθμός Φύλλου 45 – Τρίμηνη Έκδοση της Ένωσης Αποφοίτων της Εκκλησιαστικής Σχολής Κορίνθου
ISSN 1790-9864 Δεκέμβριος – Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2019

Τ.Θ. 52057 – Μεταμόρφωση Αττικής, Τ.Κ. 14401

Τό πανηγύρι μιας άτέλειωτης συνάντησης

Του Μητροπολίτου Γουμένισσης, Αξιουπόλεως και Πολυκάστρου κ. Δημητρίου

Όσονούπω θά γιορτάσουμε τά Χριστούγεννα, «τό Πάσχα τοῦ χειμῶνα».

Ἐλάχιστοι θά τά προσεγγίσουν μέ τή θεοπρόσδεκτη καί κατά τοῦτο θεοείκελη ἀπλότητα «τῶν παιδίων» πού εἰσέρχονται στή βασιλεία τῶν οὐρανῶν, μέ τή χριστομεθεξία τῆς «ἐκκλησίας Θεοῦ ζῶντος» μέσα στό ἐκκλησιαστικό μυστήριο τῆς Θείας Λειτουργίας, τῆς Θείας Λατρείας, τῆς Θείας Κοινωνίας.

Μερικοί, ἀκόμη κι ἂν δέν εἶναι «παιδιά», ὡσάν δυνάμει «υἱοί τῆς βασιλείας», θά ἀξιωθοῦν νά συνεκκλησιασθοῦν, ἀποζητώντας καί εὐρίσκοντας χάριτι Θεοῦ τόν ἐνανθρωπισμένο Ἀχώρητο στήν ἅγια ἑορταστική σύναξη γύρω ἀπό τήν ἐσχατολογική Βηθλεέμ.

Οἱ περισσότεροι θά συνεχίσουν νά ἐπιβιώνουν μέ τήν ἐγκόσμια σιγουριά, ὅπως τήν ὑποδύονται οἱ ἀμέτρητες μάζες τοῦ προγραμματισμένου καί ὁμογενοποιούμενου παγκόσμιου πληθυσμοῦ! Ἀμέτρητες μάζες, πού εὐκολότατα προσλαμβάνουν μόνο τά ἀνθρώπινα, δίχως τόν προσφερόμενο καί διαδιδόμενο Χριστό τῶν θεανθρωπίνων! Καί μάλιστα

οί νεότεροι παγιδεύονται δικτυωμένοι μηχανικά με την κοσμικότητα, με τις προσφορές της εικονικής διαδικτύωσης επικοινωνίας, αδιαφορώντας για τό πίο κραυγαλέο ανθρώπινο δικαίωμα: τό δικαίωμα νά «βοηθήσουμε» τόν Θεό νά πραγματώνει στό έκάστοτε παρόν, άτομικό καί συλλογικό, αυτό γιά τό όποιο ή ίδια μας ή θεόπλαστη φύση «βοά» καί «θέει» (κραυγάζει τρέχοντας)· δηλ. ως συνεργοί Του νά Του επιτρέψουμε άπεντεϋθεν νά ολοκληρώσει ένεργεία σέ όλους μας αυτό γιά τό όποιο μάς έπλασε καί μάς θέλει, «άπελεύθερους Κυρίου» (πρβλ. Α΄ Κορ. 7, 22 σέ συσχετισμό με τό Ίω. 8, 36)...

Αισθάνομαι, λοιπόν, κάποια άμηχανία, νά αναφερθώ στό νόημα της έορτής, στό νόημα πού δίνουμε σέ τούτη τήν έορτή, στό νόημα πού μάς κομίζει συμμετοχικά τούτη ή κορυφαία έορτή, ή θεία οίκονομία της έγ-κτίσωσης του Άκτίστου, της έν-ανθρώπησης του Θεού Λόγου, της ιστορικής ανθρώπινης γεννήσεως του άπερινόητου καί συνάναρχου Μονογενοϋς, της ένσαρκωμένης άποκαλύψεως του λαλούντος Θεού-Γιαχβέ της άποκαλυπτικής καί έμπειρικά προφητικής Παλαιάς Διαθήκης.

Άλλ΄ όμως, θά έπιχειρήσω νά μοιρασθώ με τούς άδελφούς μου κάποια έπιπλέον στοιχεία του νοήματος της έορτής, αφήνοντας τήν άπήχηση του διαλόγου στα χέρια

του Θεού μας, του ζωντανού καί άληθινού Θεού. Έκείνου ό όποιος άένα υπάρχει. Έκείνου ό όποιος είναι άοράτως παρών στον ένεργό μας συνεκκλησιασμό. Έκείνου ό όποιος συμπαρίσταται ώσάν οίονει άπολογούμενος στήν πάντοτε στενόχωρη προοπτική μας, φυσιολογική μέν γιά τήν κτιστότητά μας, άχάριστη όμως ως γνώμη άπέναντι «στό προεπινοούμενον τέλος» μας (βλ. Α΄ Πέτρ. 1, 5· 1, 20), μιά καταβώσα άχαριστία άπέναντι στον φανερωθέντα Θεόν καί άνθρωπον ως τήν όδόν καί τήν άλήθειαν καί τήν ζωήν μας (Ίω. 14, 6).

Είναι άλήθεια ότι σήμερα οί πάντες συγκινούμεθα με κηρύγματα κοινωνικού περιεχομένου, με μηνύματα πού άπευθύνονται στό συναίσθημά μας.

Ζούμε ναρκισσιστικά μιά νηπιότητα διαρκείας, με έπικυρίαρχα καί προβαλλόμενα άυτερωτικά κενά πατρικής καί μητρικής στοργής. Σέ ένα τέτοιο πλαίσιο, πού τό έπιτείνει ή άνασφάλεια των καιρών, θά έντυπωσίαζε, άν μάς μιλούσαν:

γιά τόν Χριστό πού δέν άπέφυγε τή στενότητα του χρονώρου των συνανθρώπων της ιστορικής Του ένανθρώπησης...

Η ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ

ΤΡΙΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

ΓΡΑΦΕΙΑ:

Τατοΐου 121, Μεταμόρφωση Αττικής,
Τ.Κ. 14452

Fax: 210 28 19 550

e-mail: mka18645@gmail.com

www.eaesk.gr

TAX. ΘΥΡ.: 52057, Τ.Κ. 14410

Συνδρομές – Δωρεές: ΕΤΕ 151/296112-14

ΕΤΕ IBAN: GR 0701101510000015129611214

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:

Ένωση Αποφοίτων Εκκλ. Σχ. Κορίνθου

ΕΚΔΟΤΗΣ – ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:

Μιχάλης Καλλαράς, τηλ.: 6944 24 30 41

ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ:

Ραλλού Ρουχωτά – Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Σταμάτιος Κοτσάτος & ΣΙΑ Ο.Ε.

Αριθμός φύλλου 45

Δεκέμβριος – Ιανουάριος – Φεβρουάριος 2019

Το Δ.Σ. εύχεται σ' εσάς

και στις οικογένειές σας

Καλά Χριστούγεννα

και Ευτυχές

το Νέο Έτος

για τον Χριστό της ύποταξης στο πολιτειακό συστημικό πλαίσιο και στα διατάγματα οργάνωσης από την άρχουσα τάξη εκείνης της εποχής...

για τον άναγκεμένο και στερημένο Χριστό μας, τον τεχθέντα σε μία φάτνη ζώων, δίχως κάποια στοιχειώδη θαλωρή κοινωνικής πρόνοιας...

για τον Χριστό μας που από νήπιον ήταν τό παρ' όλίγον θύμα της βίας τών ανθρώπων...

για τον Χριστό μας τόν μετανάστη, καταδιωγμένο από τή μανία της έξουσίας...

για τον Χριστό μας που βρέθηκε ξένος και άστεγος σε ξένη χώρα...

για τον Χριστό μας που έπαναπατρίσθηκε μέν, αλλά βρέθηκε άκληρος και μετέωρος από δικαιώματα και διά βίου ύποβλεπόμενος...

και άλλες τέτοιες σύγχρονες τραγικές αναλογίες, που φαίνεται πώς έχουν τό αντίστοιχό τους στην επίγεια ζωή του Κυρίου μας.

Όμως, αυτά θά μās συγκινοῦσαν, όχι από λατρεία πρὸς τόν Χριστό μας, αλλά από συμπόνια είτε απέναντι στην έσχατη ταπεινότητα είτε απέναντι στην άκραία τραγικότητα τών καταστάσεων που πέρασε και ο Χριστός μας. Θά μās συγκινοῦσαν απλώς από μίαν ανάστροφη προβολή τών ήμετέρων στά του Χριστού, ένα είδος σμίκρυνσης του σαρκωμένου Θεού, μέ ταυτόχρονη άνομολόγητη απόδυσή Του από τό θεανθρώπινο και «πλάτος και μήκος και βάθος και ύψος» της αγάπης Του, από τό προεπινοούμενο γεγονός και μυστήριο της σωτήριας ιστορικής αποκαλύψεως Του (βλ. Έφ. 3, 11 έξ.). Μέ κυρίαρχο τόν συναισθηματισμό, δέν θά έστιάζαμε στην άληθινή ένσάρκωση του Θεού, μέ τό βλέμμα της Δ' και της Ε' και Στ' και Ζ' Οίκουμενικής, οὔτε θά προσεγγίζαμε δοξολογικά την πραγματική μά και άνεξιχνίαστη συγκατάβαση Του. Θά τά περιορίζαμε όλα στό αίσθημα μιάς θρησκευτικής αναλογικότητας, που σμικρύνει και έξανθρωπίζει τόν Θεό ώσάν μίαν άνθρωποειδή ιδέα, χωρίς νά προσβλέπει στον Θεάνθρωπο της ιστορικής ένανθρωπήσεως και της έμπειρικής κοινωνίας Του. Όλα αυτά θυμίζουν περισσότερο τίς προνικαιϊκές αίρετίζουσες φιλοσοφίες και τίς μεταγενέστερες άντιπалаμικές δυτικίζουσες ιδεοληψίες, που συναντώνται στό «γλυκερό» ζωγράφιμα τών κάρτ-ποστάλ, αυτήν την έπιμονή μας νά διασώσουμε τόν Χριστό τών θρησκευτικών μας φαντασιώσεων, νά Τόν διασώσουμε από τή Θεανθρωπότητά Του, νά Τόν προσγειώσουμε μέ τόν δικό μας γλυκερό τρόπο, νά Τόν άνθρωποποιήσουμε άξιοπιστότερα... από ό,τι ή θεία οικονομία Του!

Αλλά ο Χριστός μās έσωσε, όχι επειδή πέρασε τραγικές στιγμές, αλλά επειδή Αυτός, ο Θεός, έγινε άνθρωπος και μās ένωσε μαζί Του. «Ο ήνωται τῷ Θεῷ, τούτο και σώζεται», λέει ώσάν στόμα Χριστού ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος. Και αν θά θέλαμε νά Τόν άκούσουμε λαλοῦντα τόν ίδιο τόν Κύριο μας, άς «έγκαταστήσουμε» στό γνωμικό μας λογισμικό ένός φρουδου ήλεκτρονικού κόσμου τό πάντοτε «νέο πρόγραμμα του Θεού» από τόν Εὐαγγελιστή Ίωάν-

νη (17, 20 έξ.): «Προσεύχομαι... και για κείνους που μέ τό κήρυγμα αυτών [τών Άποστόλων] θά πιστεύουν σ' έμένα, ώστε νά είναι όλοι ένα, όπως έσύ Πατέρα είσαι ένωμένος μ' έμένα και εγώ μ' έσένα: νά είναι και αυτοί ένωμένοι μ' έμάς, κι έτσι ο κόσμος νά πιστέψει ότι μ' έστειλες έσύ... Έγώ ένωμένος μαζί τους κι έσύ μαζί μου, ώστε ν' άποτελούν μιά τέλεια ένότητα, κι έτσι ο κόσμος νά καταλαβαίνει ότι μ' έστειλες έσύ κι ότι τούς αγάπησες όπως αγάπησες έμένα...»!

Μόνο μέσα από την έμπειρία της Έκκλησίας, την πιστευόμενη και μετεχόμενη και βιούμενη θεολογία, ο άνθρωπος, ο κάθε άνθρωπος, άποκτά την πραγματική του άξια.

Μέ την άναμονή τών Χριστουγέννων, «τά σύμπαντα χαράς πληροῦνται» (έωθινόν ιδιόμελον έορτής).

Όλοι οι αιώνες και όλοι οι κόσμοι, όλοι οι άγγελοι και όλοι οι άνθρωποι, όλα τά ζώντα, άκόμη και τά άψυχα, χαίρονται και πανηγυρίζουν. Ο Υίός του Θεού έγινε Υίός της Παρθένου. Οράται ο Άόρατος, και αυτό τό χαίρονται χάρη σε έμάς οι Άγγελοι μαζί μέ τούς Ποιμένες!

Οι Πέρσες σοφοί τόν άναζητούσαν «ώς τεχθέντα βασιλέα τών Ίουδαίων». Περίπου τριάντα τρία χρόνια άργότερα, ο Πιλάτος θά τόν ρωτήσει: «Λοιπόν, είσαι βασιλιάς;» Και ο Κύριος θά του άπαντήσει: «Η δική μου βασιλεία δέν είναι έγκόσμια» (Ιω. 18, 36). Η Πρὸς Έβραίους Έπιστολή λέει: εισήλθε «ώς Υίός στον οίκο του Θεού Πατέρα του» (βλ. Έβρ. 3, 6· Λουκ. 17, 20-22· Ρωμ. 14, 17). Και οίκος του Θεού γινόμαστε διά του Χριστού έμείς οι μετέχοντες στην έκκλησιαστική διάσταση και κοινωνία του μυστηρίου Του.

Πώς γίνεται και ή βασιλεία του Θεού μετέχεται από έμάς; Πώς γίνεται και έμείς συναποτελούμε τούς κληρονόμους, «τήν κληρονομία» της βασιλείας του Θεού;

Θά μπορούσαμε νά άπαντήσουμε μέ άναριθμητα περιστατικά «πιστοποίησης», άντλημένα από τίς τωρινές μαρτυρίες ανθρώπων που τό έζησαν άμεσα στό πρόσωπα συγχρόνων «μαρτύρων της βασιλείας», γενόμενοι και οι ίδιοι συμμετοχοί και έξάγγελοι αυτής της κοινής κληρονομίας. Επιλέγουμε έλάχιστα δεδομένα από τούς προσεγγισίμους χρονικά Όσίους μας. Υπογραμμίζοντας την έκκλησιαστικότητα, εκεί όπου συναντήθηκε ο Τεχθείς μέ έμάς, εκεί όπου συναντώμεθα μαζί Του.

Ο όσιος Ίάκωβος ο νέος άσκητής από παιδάκι έβλεπε μέσα στη νύχτα την προσευχόμενη και μετανίζουσα μητέρα του Θεοδώρα νά περιβάλλεται από «τό φώς τό άληθινόν» (βλ. Ένας σύγχρονος Άγιος, ο όσιος Ίάκωβος (Τσαλίκης), έκδ. Πατέρων Ί. Μ. Όσ. Δαυΐδ Γέροντος, 2018, σ. 289-291). Είναι γνωστή ή άφεταιρία της άγιας ποιμαντικής κλήσεως του όσιου Πορφυρίου του Καυσοκαλυβίτη, μέ τη θεοπτία του άγίου φωτός στον Ναό της Άγιας Τριάδος στη Σκήτη Καυσοκαλυβίων, καθώς στην ύπαρξή του της τελείας ύπακοής του μεταδόθηκε θείο φώς από τό θείο φώς και άγια χάρη από την άγια χάρη που έπαναπαύοταν στον όσιωμένο γερο-Δημά, τόν προσευχόμενο και μετα-

νίζοντα πρό τῆς κοινῆς Ἀκολουθίας. Προσκυνητῆς τοῦ ὀσίου Παΐσιου τοῦ Ἁγιορείτου ὁ ἀρχιμ. Δανιὴλ Γούβαλης διασώζει μιάν ἀπό τίς πολλές αὐτομαρτυρίες τοῦ Ἁγίου, σέ τρίτο πρόσωπο, γιά μία ἀπό τίς διαρκεῖς ἐμπειρίες του μέσα στό ἄκτιστο φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (βλ. Ν. Ζουρνατζόγλου, *Μαρτυρίες προσκυνητῶν. Γέροντας Παΐσιος ὁ Ἁγιορείτης*, 1924-1994, τ. Β', 2012, σ. 188-190).

Τί εἶναι λοιπόν ὁ τικτόμενος Χριστός σέ σχέση μέ ἐμᾶς, μέ τήν πανανθρωπότητα, μέ τήν παν-ιστορία; Ἡ, μᾶλλον, τί εἴμαστε ἐμεῖς σέ σχέση μέ τόν Χριστό, πού μᾶς ἔπλασε καί μᾶς ἀνέπλασε; Εἶναι ὁ Κύριος τῆς πανανθρώπινης ἱστορίας μας, καί ὄχι μόνο. Εἶναι ὁ Κύριος καί τῆς προΐστορίας καί τῆς μεταΐστορίας μας. Περιχωρεῖται σ' αὐτές μέ τίς θεανθρώπινες ἄκτιστες ἐνέργειές Του (μέ τίς θείες ἄκτιστες ἐνέργειές Του πού ἐνεργοῦν πλέον μέσα κι ἀπό τήν ἀνθρώπινη φύση Του), κι ὅμως ὑπερβαίνει καί τήν προΐστορία καί τήν μεταΐστορία μας. Ἰστορεῖται καί γινώσκεται μέσα στή διαχρονία μας πραγματικά, κι ἄς συντελεῖται αὐτό ὡς ἄκτιστο δῶρο τῆς Ἁγίας Τριάδος πρός ἐμᾶς καί πρός ὅλην τήν κτίση. Ἀποκαλύπτει ἡ *Πρός Ἑβραίους Ἐπιστολή* περί Αὐτοῦ: «Ὁ Θεός τά παλιά χρόνια μίλησε στούς προπάτορες, πολλές φορές καί μέ ποικίλους τρόπους, μέ τούς Προφήτες. Σ' αὐτούς, ὅμως, τούς ἐσχάτους καιρούς, μᾶς μίλησε μέ τόν Υἱό Του. Μέ τόν Υἱό Του δημιούργησε τό σύμπαν καί τόν ὄρισε κληρονόμο τῶν πάντων. Αὐτός εἶναι ἡ ἀκτινοβολία τοῦ θεϊκοῦ μεγαλείου καί ἡ τέλεια ἔκφραση τῆς θεϊκῆς ὑποστάσεως. Αὐτός συγκρατεῖ τό σύμπαν μέ τήν δύναμη τοῦ λόγου Του» (*Ἐβρ.* 1, 1-3).

Στό πρόσωπό Του ἐκπληρώνονται οὐσιαστικά ὅλες οἱ προσδοκίες καί ὅλα τά ὄνειρα τῶν ἀνθρώπων ὅλων τῶν ἐποχῶν.

Αὐτό συνιστᾷ μιάν ἀλήθεια ἐσχατολογικά ἰδωμένη καί ἐρμηνευμένη (εἶναι τό ἀφετηριακό καί τό ἐσχατολογικό μας νόημα). Ἐνας Ἅγιος τόν ἀποκαλεῖ «κατάλυμα τῶν ἐρώτων ὅλων τῶν ἀνθρώπων». Αὐτός εἶναι ἡ ἀνακεφαλαίωση τῶν πάντων. Σ' αὐτόν ἀνήκει ἡ ἐσχατολογική νίκη, ἡ κρίση τῶν πάντων. Εἶναι τό Ἀρνίον τό ἐσφαγμένον, στό ὅποιο ὅλοι οἱ Ἅγιοι τῆς Ἀποκαλύψεως ἀπονέμουν τή λατρευτική θεοπρεπή προσκύνηση (*Ἀποκ.* 7, 9-17· 21, 23-22,3).

Αὐτός, λοιπόν, ὁ Κύριος καί Κριτής τῶν ἐσχάτων, ὁ ἐμφανισθεῖς στόν Ἀπόστολό Του τόν Ἰωάννη ὡς Ἀρνίον, δέν εἶναι καθόλου τυχαῖο ὅτι γεννιέται σέ μιὰ φάτνη, καί ὅτι οἱ πρῶτοι πού Τόν προσκυνοῦν εἶναι ποιμένες-βοσκοί. Ὁ προφήτης καί πρόδρομος καί βαπτιστής Ἰωάννης θά ὁμολογήσει περί Αὐτοῦ: «Ἴδε ὁ Ἄμνός τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τήν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου». Καί, ὅταν ὁ ἴδιος θά ἀποστέλλει τούς Μαθητές Του, τούς λέει: «Ἴδού, σᾶς ἀποστέλλω ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων» (*Ματθ.* 10,16). Εἶναι «ὁ Ποιμένας ὁ μέγας τῶν λογικῶν προβάτων ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου», ὅπως λέει ἡ Καινή Διαθήκη (*Ἐβρ.* 13, 20). Ποιμένας ὅλων μας, ἀφοῦ πρῶτα ἔγινε Ἀρνίον,

Ἄμνός, καί ἀφοῦ θυσιάσθηκε ὡς Ἄμνός τοῦ Θεοῦ.

Ἄγγελοι δοξολογοῦν τό «βρέφος τό ἐσπαργανωμένον ἐν τῇ φάτνῃ» (*Λουκ.* 2, 12).

Οἱ Ποιμένες ἀπό τό Μπετσαχούρ βλέπουν στή Βηθλεέμ τόν γεννηθέντα Σωτήρα καί δοξολογοῦν τόν Θεό. Ξενυχτοῦσαν δίπλα στό κοπάδι τους, ἐκεῖ στό σημερινό «χωριό τῶν Ποιμένων», ὅπου ὑπάρχει σήμερα ἡ πηγὴ μέ τό Ἅγίασμα (στό ὅποιο πρό 28 ἐτῶν Παλαιστίνιοι εἶδαν ἔκπληκτοι σέ ὄραμα μία νεαρή Μητέρα μέ ἓνα βρέφος καί ἓναν γέροντα νά περιφέρονται καί νά βυθίζονται στήν θαυματουργό πηγὴ). Στό προσκύνημά μου στά Ἱεροσόλυμα, τό 1989, στόν ἴδιο αὐτό χῶρο, στά ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Βασιλικῆς, τῆς ἐποχῆς τῆς Ἁγίας Ἑλένης, μᾶς εἶπαν ὅτι δύο μαρμάρινες πλάκες ἐπιδαπέδιων τάφων στόν ὑπόγειο Ναό στό Μπετσαχούρ ἀνέβλυζαν ἅγιο μύρο. Καί ὑπέθεσαν οἱ ἀρμόδιοι ὅτι πρέπει νά εἶναι ἐνταφιασμένοι οἱ Ποιμένες, πού τούς ἐπέλεξε ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ νά διακονήσουν καί νά εὐαγγελισθοῦν τό χαρμόσυνο γεγονός τῆς Γεννήσεως τοῦ Θεανθρώπου.

Οἱ δίκαιοι ἐκεῖνοι καί μακάριοι Ποιμένες ἀξιώθηκαν νά δοῦν καί νά ἀκούσουν πρῶτα τήν Ἀγγελικὴ δοξολογία καί ὕστερα τόν δοξολογούμενο Σωτήρα Χριστό, ἀφοῦ δόξα Κυρίου τούς περιέλαμψε κατὰ τό προσκύνημά τους. Ὅχι, ὅμως, μόνο οἱ Ποιμένες. Ἀλλά καί οἱ σοφοὶ τῶν Περσῶν μέ δῶρα λατρείας προσπίπτουν καί προσκυνοῦν τό Παιδίον. Ἀπό τήν πρώτη λοιπόν «Ὡρα» συναντᾶται ὁ Θεός μέ τήν οἰκουμενικὴ Του οἰκογένεια, μέ τήν ἀνθρωπότητα, ἐκπροσωπούμενη ἀπό τούς Ἰουδαίους καί τούς ἐθνικούς, συγκαλώντας καί τούς ἀγγέλους αἰώνιους λατρευτές στή συγκατάβασή Του.

Πόσο ἀγγίζον τήν καρδιά μας αὐτά πού προσπερνᾶμε μέ τό βλέμμα μᾶς τυχαίας ἀνάγνωσης; Πόσο μᾶς συναρπάζει ἡ σάρκωση τοῦ Θεοῦ; Πόσο μᾶς ἐνδιαφέρει ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ πού γίνεται Υἱός τῆς Παρθένου;

Ζοῦμε σέ μιάν ἐποχὴ πού ἀλλοτριώνεται ἀπό τόν Θεό. Ἡ θρησκευτικότητά μας διατηρεῖ ἀκόμη κάποια ἀριθμητικά ποσοστά, ἀλλά ποιοτικά εἶναι ἀναιμική. ὄντες ἀνεκκλησιαστοί, εἴμαστε ἀπαράδεκτα ὀλιγαρκεῖς γιά τόν Θεό. Καί ἀλαζονευόμενοι, μέσα στή βιασύνη νά ξεπεράσουμε τήν κτιστότητά μας μέ τήν... κτιστότητά μας, ἐπικαιροποιοῦμε τήν πιό παράταιρη ἐμμελέτη μας, «τό πταῖσμα τοῦ Ἀδάμ».

Καί ὁ Θεός; Ὁ Θεός φωτίζει τήν ἱστορία μας μέ τόν φωτισμό τῆς δικῆς Του ἀγάπης. «Αὐτό εἶναι τό χαρακτηριστικό τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ: ὄχι ὅτι ἐμεῖς τόν ἀγαπήσαμε, ἀλλά ὅτι αὐτός μᾶς ἀγάπησε καί ἔστειλε τόν Υἱό Του» (*Α' Ἰω.* 4, 10).

Λοιπόν, στέκεται διακριτικά δίπλα μας καί περιμένει. Καί μᾶς προσκαλεῖ στό σπιτικό μας (στό κτιστό πλαίσιο τῆς ἀνθρώπινης μας ὑπαρξης) πού μέ τόν ἐνανθρωπισμένο Υἱό Του προσδέχθηκε καί κατέστησε οἶκό Του, στήν Ἐκκλησία. Ἐκεῖ ὅπου ὁ Ποιμένας ὁ μέγας τῶν λογικῶν προβάτων ἀποκαλύπτεται ὡς «Ἀρνίον ἄκακον, ἀγόμενον τοῦ θύεσθαι» (βλ. *Ἱερ.* 11, 19), μέσα στήν ἄκρα συγκατάβα-

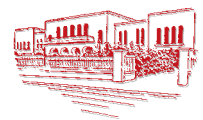
ση τής ταπεινώσεώς Του. Ἐκεῖ ὅπου ἀδελφώνεται ἡ Παλαιά μέ τήν Καινή Διαθήκη, ὁ ἀρχαῖος κόσμος μέ τήν καινή γῆ καί τόν καινόν οὐρανόν, ὅπου ἀνακεφαλαιώνεται ἡ ἀρχή καί τό τέλος. Ἐκεῖ ὅπου τό Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ κράζει μέσα στίς καρδιές τῶν ἁγίων «Ἀββᾶ, Πατέρα μου!» (βλ. Ἀποστολικό Ἀνάγνωσμα Χριστουγέννων, Γαλ. 4, 3-7).

Ἐδῶ ἀνευρίσκεται καί βιοῦται καί θεολογεῖται τό νόημα τῶν Χριστουγέννων. Ὁ πρό αἰώνων Θεός γίνεται «παιδίον νέον», γιά νά μᾶς κάνει κι ἐμᾶς «υἱούς Θεοῦ», σύμφωνα μέ τό προφητευόμενο ὄνομά Του «Ἐμμανουήλ», «ὁ Θεός εἶναι μεθ' ἡμῶν» (Ματθ. 1, 23· βλ. Ἠσ. 7, 14).

Κι ἂν θέλουμε νά μιλήσουμε κενωτικά στή φτώχῃ μας σύγχρονη γλώσσα, Αὐτός παραμένει πάντοτε διαθέσιμο νέο (μοναδικό) πρόγραμμα γιά τό λογισμικό τῆς γνώσης μας, ἀκόμη καί σέ τούτη τήν ἠλεκτρονική καί μετα-ηλεκτρονική ἐποχή. Ἡ μόνη οὐσιώδης καί ἐνυπόστατη ἐλπίδα ἀπέναντι σέ τόσες φαντασιωμένες ἐλπίδες μας.

Μέ τό καλό νά χαιρόμαστε τά Χριστούγεννα τοῦ Χριστοῦ μας, τά Χριστούγεννα πού τά πρωτοέζησε Ἐκεῖνος καί τά ξαναζεῖ ἐνοικώντας στήν «κληρονομία Του», τό πανηγύρι μιᾶς ἀτέλειωτης συνάντησης, μιᾶς ἀτέλειωτης αἰώνιας γιορτῆς. ☉

ΤΑ ΝΕΑ ΜΑΣ

Και αὐτή τη φορά ἡ ετήσια συνάντησή μας θα πραγματοποιηθεῖ τήν 9η Φεβρουαρίου 2019 στον Καθεδρικό Ἱερό Ναό τῆς Μητροπόλεως Ἀθηνῶν στο Σύνταγμα (οδός Μητροπόλεως). Θα προηγηθεῖ Ἀρχιερατική Θεία Λειτουργία καί το καθιερωμένο μνημόσυνο τοῦ Ἰδρυτοῦ, τῶν Μητροπολιτῶν, τῶν Καθηγητῶν καί τῶν σπουδαστῶν τῆς Σχολῆς μας. Θα ψάλει χορός συμμαθητῶν ιεροψαλτῶν ὑπό τῆ Διεύθυνση τοῦ Πρωτοψάλτου κ. Μηνακάκη.

Στη συνέχεια θα γίνει ἡ Γενική Συνέλευση τῆς Ἐνωσῆς μας στο παρακείμενο Ξενοδοχεῖο ELECTRA METROPOLIS ἐπί τῆς οδοῦ Μητροπόλεως 15, Σύνταγμα, γιά τήν ἐγκριση τῶν πεπραγμένων τοῦ Δ.Σ., καθώς καί ἡ κοπή τῆς πίτας τῆς Ἐνωσῆς.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ-ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ

Το Δ.Σ. τῆς Ἐνωσῆς Αποφοίτων Εκκλησιαστικῆς Σχολῆς Κορίνθου

Α. ΑΝΑΚΟΙΝΩΝΕΙ ΟΤΙ: Το Σάββατο 9 Φεβρουαρίου 2019 θα γίνει ἡ ετήσια συνάντηση τῶν ἀποφοίτων στον Ἱερό Ναό τοῦ Ευαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου (Μητρόπολη Ἀθηνῶν) γιά τήν τέλεση τῆς καθιερωμένης Ἀρχιερατικῆς Θείας Λειτουργίας καί τοῦ μνημοσύνου τῶν ἀποβιωσάντων καθηγητῶν καί μαθητῶν τῆς Σχολῆς, καθώς καί γιά τήν κοπή τῆς πίτας τῆς Ἐνωσῆς.

Β. ΚΑΛΕΙ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ (Ἄρθρ. 17, 20) τα μέλη τῆς Ἐνωσῆς σέ Τακτική Ἀπολογιστική Γενική Συνέλευση μετά το πέρας τῆς Θείας Λειτουργίας σέ αἴθουσα ἐκδηλώσεων τοῦ παρακείμενου Ξενοδοχείου ELECTRA METROPOLIS, στίς 11 π.μ.

Θέματα ἡμερήσιας διάταξης:

- Ανάγνωση καί ἐγκριση τοῦ ἀπολογισμοῦ καί ἰσολογισμοῦ τοῦ οικονομικοῦ ἐτους 2018.
- Ανάγνωση τῆς ἐκθέσης τῆς Ε.Ε., ἐγκριση τῆς οικονομικῆς διαχείρισης τοῦ οικονομικοῦ ἐτους 2018 καί ἀπαλλαγή τοῦ Δ.Σ. ἀπό κάθε ευθύνη.
- Ψήφιση τοῦ προϋπολογισμοῦ ἐσόδων καί ἐξόδων τοῦ οικονομικοῦ ἐτους 2019.

Γ. ΥΠΕΝΘΥΜΙΖΕΙ ΟΤΙ: Ἀν ἡ συνέλευση δέν ἔχει ἀπαρτία, θα ἐπαναληφθεῖ ἐπιπλέον ἀπό δεκαπέντε (15) ἡμέρες στον ἴδιο τόπο, τήν ἴδια ὥρα καί με τα ἴδια θέματα, με τα μέλη πού θα εἶναι παρόντα.

Δ. Παρακαλεῖσθε νά προσέλθετε ὅλοι πρόθυμα καί στήν ἐφετινή μας ἐκδήλωση, ὅπως κάθε χρόνο, γιά νά ἀναεώσουμε γιά ἀκόμα μια φορά τους δεσμούς ἀγάπης καί φιλίας πού μας συνδέουν.

Για το Δ.Σ.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΑΘ. ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Ο ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΦΩΤ. ΤΖΑΒΕΛΑΣ

Δημοσιεύουμε το Β' Μέρος της ομιλίας του π. Ιωάννη Σκιαδαρέση:

Ἀπὸ τῆ ζωῆ ἑνὸς μεγάλου

(Εμμανουήλ Ἡλ. Φαρδούλης)

Ὁμιλία τοῦ Πρωτ. Ἰωάννη Γ. Σκιαδαρέση, Ὁμ. Καθηγητῆ Α.Π.Θ.

Β' ΜΕΡΟΣ

Καὶ πρῶτα πρῶτα νὰ ποῦμε λίγα γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικότητα τοῦ Ἐμμανουήλ Φαρδούλη.

Δάσκαλος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἤθους

Τὸ ἦθος τοῦ Φαρδούλη ἦταν βαθιὰ ἐκκλησιαστικό. Ἄν καὶ «ὀργανωσιακός», ὅπως τὸν χαρακτήριζαν, δὲν διανοήθηκε ποτὲ μεθόδους ὀργανωσιακές, ὅπως τίς μάθαμε ἀργότερα. Δὲν διανοήθηκε λ.χ. νὰ μᾶς μάθει τὰ γνωστὰ ὀργανωσιακὰ ἄσματα. Ποτέ. Ποτέ λ.χ. τὸ «ἔλα κι ἀπόψε νὰ μᾶς φέρεις τὴ χαρά...» Οὔτε, πολὺ περισσότερο, τὸ «μπήκαν τὰ γίδια στὸ μαντρί...» γιὰτὶ δὲν μᾶς εἶδε ποτέ σὰν τέτοια.

Τὸν γέμιζε καὶ τὸν ἐξέφραζε ἡ στιβαρὴ ὑμνολογία τῆς ἐκκλησίας. Τὸ ἀπλὸ καὶ σοβαρὸ ἦθος τῆς ἐκκλησίας. Ὅχι τὸ «γλυκανάλατο» καὶ ξενόφερτο, ἀλλὰ τὸ περπατημένο καὶ στιβαρὸ ἦθος τῆς παραδόσεως. Τὸ δωρικὸ ἦθος, θὰ λέγαμε. Δωρικὸς ὁ ἴδιος, ἄλλωστε. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ πλαίσιο ἔπρεπε, ὅπως ὀποτε, νὰ μάθουμε τὸ Τυπικὸ τῆς ἐκκλησίας. (Θὰ θυμᾶστε τὸ περιστατικὸ μὲ τὸν ἑσπερινὸ τοῦ Ἁγίου Σάββα.) Ἀσκούμεθα καὶ συνεχῶς μαθαίνουμε, ἦταν τὸ δόγμα του. Μὲ τὰ τῆς Εκκλησίας, μᾶς ἔμαθε, εἴτε γίναμε ἱερεῖς, εἴτε τὴν ὑπηρετοῦμε ἀλλιῶς, εἴτε σταδιοδρομήσαμε κάπου ἀλλοῦ, νὰ μὴν ἀστευεῖομαστε.

Ὁ κύκλος τῶν ἑορτῶν, ἡ καθημερινὴ λατρεία, ἡ χωρὶς μία ἀπουσία τοῦ ἴδιου συμμετοχὴ σ' αὐτὴν, ἡ καθὼς πρέπει παρουσία τοῦ ἱερέα καὶ ὅλα ἐν γένει τὰ «ἐκκλησιαστικά» ἔκτιζαν τὸ ἐκκλησιαστικὸ μας ἦθος, τὸ ὁποῖο δύσκολα μᾶς ἀμφισβητοῦν. Ἦταν, θὰ ἔλεγα, φορέας καὶ δάσκαλος γνήσιας ἐκκλησιαστικῆς παράδοσης, ὁ ἀείμνηστος Διευθυντῆς μας. Ἐκεῖνο τὸ ἡρεμὸ κλάμα, ἐκεῖνο τὸ ξέσπασμα τὴν ὥρα τοῦ ἑξαψάλμου, ἢ τοῦ συναξαριστῆ ἢ ἄλλων στιγμῶν τοῦ ὄρθρου ἢ τῆς θ. λειτουργίας ἦταν ἐπίσκεψη τῆς θείας χάριτος. Δὲν καταλαβαίναμε τότε πλήρως τὰ συντελούμενα γύρω μας. Μᾶς ἀκούμπαγαν ὁμως. Στους πιὸ εὐαίσθητους δημιουργοῦσαν προϋποθέσεις γιὰ τὸ μέλλον... Ἐψαλλε καὶ ἐδιάβαζε, λοιπὸν, μὲ

καρδιακὴ συμμετοχὴ. Μὲ τὴ δράση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἔπειτα, ἡ Ἐκκλησία μας, ὁ Ναὸς τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς, ὡς χῶρος ἦταν ἡ ἀφετηρία, τὸ κέντρο καὶ ἡ ἀπόληξη τῆς ἡμέρας. Πρῶτος πῆγαινε ὁ ἀείμνηστος ἀνελλιπῶς. Δίπλα στὸ παραθρόνιο ὀλόρθος. Ποτὲ καθιστός. Τελευταῖος ἔφευγε. Οἱ ἀκολουθίες, ὅπως ξαναεἶπαμε, οἱ συχνότατες θ. λειτουργίες, οἱ καθημερινοὶ ὄρθροι, ὁ ἑσπερινός, ἡ ψαλμωδία του «μὲ νόημα καὶ καθαρὰ», κάποιον διάστημα, ἢ σύντομη πρωινὴ προσευχὴ, τὸ σύντομο κήρυγμα ἀπὸ τοὺς θεολόγους μας. Ὅλα νοηματοδοτοῦσαν, ἔστω καὶ ἀνομολόγητα τότε, τὴν ἡμέρα μας.

Ἡ ἱερωσύνη

Μὲ τὸ θέμα τῆς ἐκκλησιαστικότητας ἄς ποῦμε καὶ δυὸ λόγια γιὰ τὴν ἱερωσύνη, ποὺ ἦταν ὁ λόγος ὑπαρξῆς τῆς Σχολῆς μας. Καὶ ἡ ἀνείπωτη ἔγνοια τοῦ Φαρδούλη.

Τὴν ἱερωσύνη δὲν τὴν κουβέντιαζε ὁ Φαρδούλης. Ἦσως ἐπειδὴ δὲν ἦταν ὁ ἴδιος ἱερεὺς, γι' αὐτὸ τὸν λόγο καὶ δὲν τὸν ἄκουσα ποτὲ νὰ πεῖ τὸ συνηθισμένο: «Ἐσεῖς ποὺ θὰ γίνετε ἱερεῖς πρέπει...». Ὅμως, τὸ μυστήριον τῆς ἱερωσύνης, τὸ μυστήριον δηλαδὴ τοῦ Χριστοῦ, τὸν συνέχει. Ὅτι

έκανε για μᾶς τὸ ἔκανε μὲ σκοπὸ τὴν ἱερωσύνη. Δὲν μιλοῦσε, ὅμως, ὅπως εἴπαμε, εὐκαίρως ἀκαίρως γι' αὐτὴν. Ἄφηνε, μὲ μάτι ἄγρυπνο, μὲ ὄ,τι ἔκανε γι' αὐτὴν, νὰ καλλιεργηθεῖ, νὰ βλαστήσει καὶ νὰ καρποφορήσει μόνη τῆς μέσα στὴ σιγὴ καὶ στὴν προσευχὴ, μυστικὰ καὶ ἀθόρυβα.

Καὶ εἶχε, ὄντως, βαθιὰ ἔγνοια γιὰ τὴν ἱερωσύνη μας ὁ Φαρδούλης. Δὲν τὸν βασάνιζε τόσο ἡ ἀπαιδευσίᾶ μας, ὅσο τὸ νὰ ἀποτελέσει κώλυμα ἱερωσύνης ἢ ἠθικῆ πτώση μας, ἢ σχέση μὲ τὸ ἄλλο φύλο, οἱ ὁμοφυλοφιλικὲς τάσεις, ὁ αὐνανισμός. Φοβόταν τὰ φαινόμενα ἰδρυματισμοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ ἔμενε, πολλὲς ὥρες, ξάγρυπνος τὰ βράδια. Καὶ ἤλεγχε. Καὶ ἐπέμεινε γιὰ νὰ εἶναι τὴ νύχτα ἀναμμένα τὰ φῶτα. Καὶ γυρνοῦσε τοὺς θαλάμους. Καὶ ἔδινε τὴν παρουσία του στὴ Σχολή, περισσότερο ἀπὸ τὸ σπίτι του.

Εἶμαι σὲ θέση νὰ γνωρίζω (μέσω τοῦ κ. Σταματοπούλου) ἐπίσης ὅτι ὁ Μητροπολίτης Κορίνθου Παντελεήμων τὸν εἶχε παροτρύνει γιὰ τὴν ἱερωσύνη. Δὲν ξέρουμε τοὺς ἐνδοιασμούς του. Τὸ ἀρνήθηκε πάντως.

Στὸ πλαίσιο τῆς καλλιέργειας τῆς, ἄς τὸ ποῦμε, κλίσης μας γιὰ τὴν ἱερωσύνη φρόντισε νὰ συνδέσει τοὺς μαθητὲς μὲ λαμπροὺς κληρικούς. Μὲ ὁμορφες ψυχές, πού ἄσκησαν καὶ ἐπάνω του εὐεργετικὴ ἐπίδραση. Θὰ μπορούσα νὰ ἀναφέρω, μεταξὺ ἄλλων, τὸν ἅγιο γέροντα Φιλόθεο Ζερβάκο, τὸν π. Φιλάρετο Ἀντύπα, τὸν π. Πέτρο Δακτυλίδη, τὸν π. Γεώργιο Δημόπουλο, τὸν π. Νεκτάριο Μαρμαρινό, τὸν π. Ἰεζεκιήλ, Ἀρχιεπίσκοπο Αὐστραλίας κ.ἄ.

Ἄσκηση καὶ ἱεραποστολή

Συναφῆς μὲ τὰ προηγούμενα εἶναι καὶ ὁ συνδυασμὸς αὐστηρῆς προσωπικῆς ἄσκησης καὶ ἐργασίας. Ὁ Φαρδούλης πέτυχε στὴ ζωὴ του νὰ συνδυάζει ἄσκηση καὶ ἱεραποστολικὴ δραστηριότητα. Κάτι πού δὲν γίνεται συχνά. Ἡ ἄσκηση ἦταν τὸ κλίμα του. Μᾶς ἔδινε τὴ βεβαιότητα ὅτι πολεμοῦσε τὴ μαλακότητα. Κλίμα του, ὅμως, ἀποτελοῦσε καὶ ἡ δραστηριότητα καὶ τὸ ἄγρυπνο μάτι. Γι' αὐτὸ ἀποτελοῦσε τοῦτο γιὰ μᾶς, ὅσο μπορούσαμε τότε νὰ τὸν καταλάβουμε, θαυμαστὸ πρότυπο.

Ἀπὸ τὴ μιὰ ἀσκητῆς καὶ ἀφιερωμένος στὸν Θεὸ καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη δραστήριος στὴν οἰκογένεια καὶ τὴν ἱεραποστολή (γιατὶ ἱεραπόστολος στὴν κοινωνία τῶν ἱεροσπουδαστῶν ἦταν ὁ ἀείμνηστος). Κολημένος, σὰν στρεΐδι, στὴ ζωντανὴ καὶ ἐνεργὸ παράδοση, σιωπηλὸς ἀσκητῆς καὶ ταυτόχρονα προσηλωμένος στὴν ἀποστολὴ του.

Αὐτὸ ἤθελε νὰ διδάξει τοὺς ἱεροσπουδαστὲς του ὁ Φαρδούλης.

Φιλοπατρία. Σχέση μὲ δικτατορία. Πολιτικὴ

Οἱ ἐθνικὲς γιορτὲς στὴ Σχολὴ μας εἶχαν νόημα, ἐπὶ Φαρδούλη. Ἐδινε ἀξία στίς γιορτὲς αὐτές, ὅπως προκύπτει καὶ ἀπὸ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν φίλο του τὸν Παναγιώτη, στὴν Ἀδελαΐδα, τὴν ὁποία δὲν σᾶς διαβάζω, λόγω χρόνου. Τὸν συγχαίρει καὶ τὸν ἐπαινεῖ, μὲ τὴν καρδιά του, γιὰ τὰ Κυριακὰ Σχολεῖα, γιὰ τίς ἐθνικὲς γιορτὲς πού διοργάνωνε

στὴν Αὐστραλία κ.ἄ. Ἦταν πατριώτης, θὰ ἔλεγα, ὁ Φαρδούλης. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ παρεξηγηθεῖ αὐτὴ ἡ κουβέντα. Θὰ πρέπει νὰ κατανοεῖται, ὅπως τὴν κατανοοῦσαν ὁ Κολοκοτρώνης, ὁ Μακρυγιάννης καὶ οἱ λοιποί. Σὲ συλλαλητήριό γιὰ τὴν Κύπρο, μὲ τὰ Κυπριακὰ γεγονότα, ἦταν ἡ μόνη περίπτωση πού δὲν τιμώρησε μαθητὲς πού πήγαν χωρὶς τὴν ἄδειά του στὴν πορεία. (Αὐτὰ μαθαίνουμε ἀπὸ τὴν Ξάνθη.)

Γιὰ τὴ δικτατορία. Ἦτανε στὸ ἔπακρον ἐπιφυλακτικὸς, ἂν καὶ αὐτὸ ἦταν δύσκολο, γιὰ τὰ χρόνια πού αὐτὴ μεσουρανοῦσε. Δὲν ἠθελε ἐπαίνους λ.χ. μέσα στὴν Ἐκκλησία. Ὑποθέτω, γιατί τὸ καθεστῶς τῶν συνταγματάρχων, μᾶλλον, δὲν τοῦ ἦταν ιδιαίτερα συμπαθές. Αὐτὸ τὸ συμπεραίνω, ἀνάμεσα στὰ ἄλλα, ἀπὸ τὸ ἐξῆς: Ἀπο ὄ,τι μαρτυρεῖ ὁ κ. Σταματοπούλος, ἔπειτα ἀπὸ ὀμιλία του στὸν Ναό, ἀναφέρθηκε, ὅπως τοὺς ὑποχρέωνε τότε τὸ καθεστῶς, καὶ στὴν ἐπανάσταση, ὅπως τὴ λέγαμε τότε. Ὁ Φαρδούλης, ὅμως, τοῦ εἶπε στὸ τέλος, φυσικὰ κατ' ἴδιον, «αὐτὰ νὰ λέγονται ἐκτὸς Ἐκκλησίας».

Ἦταν στὴ Σχολὴ ὅταν ἔγινε ἡ δικτατορία. Ἦταν μιὰ μέρα ἢ τὸ πολὺ δύο, πρὸ τοῦ Λαζάρου. Δὲν ἀκούσαμε ἀπὸ τὸ στόμα του μιὰ λέξη ὑπὲρ τῆς δικτατορίας. Γνωρίζαμε τότε τὴ σχετικὴ ἀντιπάθεια τοῦ μακαριστοῦ Παντελεήμονος τόσο κατὰ τῆς δικτατορίας, ὅσο καὶ κυρίως κατὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, μακαριστοῦ Ἱερωνύμου. Αὐτὴν τὴν ἀντιπάθεια ἐξεδήλωνε ὁ Δεσπότης ἀνοιχτὰ σχεδὸν παντοῦ, ἰδίως τὴ δευτέρη. Καὶ σὲ σχετικὴ ἐκδήλωση, πού ἔγινε στὴ Σχολὴ ὁ Παντελεήμων ἔπραξε τὸ ἴδιο. Μπορῶ νὰ καταθέσω –καὶ μαζί μου νομίζω ὅλοι οἱ συμμαθητὲς μου– ὅτι ὁ Φαρδούλης, τὰ ἄκουγε, δὲν ξέρουμε τί σκεπτόταν, ἀλλὰ καθόλου –μὰ καθόλου– δὲν ἐξεδήλωσε συγκατάθεση ἢ διαφωνία στὰ λεγόμενα ἀπὸ τὸν Δεσπότη.

Ἡ σύνεση καὶ ὁ σεβασμὸς στὸν Δεσπότη πρυτάνευε. Ὁ σεβασμὸς, ἂν θέλετε, πρὸς ἐμᾶς, πού σίγουρα θὰ εἶχαμε τίς ἀπόψεις μας, ἐπίσης πρυτάνευε. Πέραν αὐτοῦ, νομίζω, ὅτι ἤξερε κι ὅταν διαφωνοῦσε νὰ συγκρατεῖται ὁ ἀείμνηστος. Ἦταν πειθαρχημένος ἄνθρωπος σὲ ὅλα του.

Καὶ μιὰ λεπτομέρεια γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ πράγματος ἄκουσα ὅτι οὔτε καὶ ἡ σύζυγός του δὲν γνώριζε τί ψήφιζε ὁ Φαρδούλης.

Ἀνθρώπινη σοφία-γνώση καὶ Φαρδούλης

Δὲν περιφρονοῦσε τὴν ἀνθρώπινη σοφία ὁ Φαρδούλης. Τὸ εἶδαμε στίς σχολικὲς του ἐπιδόσεις, πού ἦταν σφαιρικός. Τὸν εἶδαμε καὶ στὰ φροντιστηριακὰ μαθήματα στὴν Ἀριδαία. Τὸ ἔδειχνε στίς πολλὲς ὀμιλίες του σὲ μᾶς. Τὸ ἀποδείκνυε μὲ τὰ βιβλία πού ἀγόραζε στὰ παιδιά του.

Τὴν ἀνθρώπινη, ὅμως, γνώση τοποθετοῦσε ἐκεῖ πού τὴν εἶχαν τοποθετήσει καὶ οἱ Καππαδόκες, ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, οἱ μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ὄχι ὡς ἀθεμελιωτὸ κατασκευάσμα. Ἐργαλεῖα καὶ τεχνικὴ περίμενε ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη σοφία καὶ γνώση. Ὅ,τι τοῦ χρειαζόταν γιὰ τὴν υπεράσπιση τῆς πίστεως του.

Ἡ Θεολογία του

Ὁ Φαρδούλης ἦταν πλήρης καὶ ὄριμος θεολόγος, ἂν καὶ μεῖς, ἀπὸ πλευρᾶς μας, δὲν τὸν ζήσαμε σὲ μιὰ πλήρη ὀριμότητα. Ἀπὸ ὅ,τι τώρα μπορῶ νὰ ἐκτιμῶ ἦταν, κατ' ἀρχάς, ἄριστος γνώστης τῆς ὑμνολογίας. Αὐτὸ ἀποτελοῦσε τὴν πρώτη ἄριστη προϋπόθεση γιὰ τὰ μαθήματα θεολογίας. Δίδασκε κυρίως Δογματικὴ, Δογματικὴ τοῦ Ἀνδρούτσου, πανεπιστημιακὸ βιβλίο. Ἐβαζε σὲ παρενθέσεις, ὅ,τι δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ μάθουμε. (Ἐχω μαζί μου τὸ βιβλίο τῆς Δογματικῆς, μὲ τὶς παρενθέσεις ἀπὸ τὸ τίμιο χέρι του.)

Καὶ ἄλλα μαθήματα δίδασκε. Ὅχι, ὅμως, ξερὰ ἐγκεφαλικά. Ἐμφαση ἔδινε στὴ βιωματικὴ πρόσληψη καὶ γνώση. Νὰ ἐπιβεβαιώσουμε, μὲ κάθε ἱερότητα, ὅ,τι κατέθεσε καὶ ὁ κ. Βασιλείου: προσευχόταν πρὶν ἀπὸ τὸ μάθημα ὁ μυσταγωγὸς Φαρδούλης. Ἐχουμε πείρα οἱ ἴδιοι. Ἄλλωστε, τὸν πρόδιδαν τὰ μάτια του, πὺ πρὶν ἀπὸ λίγο εἶχαν δακρῦσει, ὅταν ἔμπαινε στὴν τάξη. Ἡ Κ. Διαθήκη καὶ ἡ Π. Διαθήκη ἦταν τὰ συνεχῆ μελετήματά του. Τὰ ὑπομνήματα τοῦ Τρεμπέλα καὶ τοῦ π. Ἰ. Γιαννακοπούλου ἦταν πρῶτα στὶς ἐπιλογές του.

Ἐγραψε, ὅπως μὲ πληροφοροῦν τὰ παιδιά του, καὶ ὁ ἴδιος Ὀμιλητικὴ, πεντακοσίων σελίδων, ἢ ὅποια, δυστυχῶς γιὰ μᾶς, χάθηκε ἀργότερα, κατὰ τὴ μετακόμιση.

Αὐστηρότητα, ἄσκηση, ἀθλοπαιδιές, γυμναστικὲς ἐπιδείξεις καὶ Φαρδούλης

Αὐτὸ πὺ εἶναι πανθομολογούμενο εἶναι ἡ μεγάλη αὐστηρότητα τοῦ Φαρδούλη. Ἦταν ὄντως αὐστηρότατος ὡς δάσκαλος καὶ διευθυντής. Πολλὲς φορές ἀδυσώπητος. (Κληρονόμησε ἴσως μέρος τῆς αὐστηρότητας ἀπὸ τὴ μάνα του Αἰκατερίνη.)

Εἶναι ἐξίσου ἀναμφίβολο ὅτι ἡ ζωὴ του καὶ ὁ λόγος του ἦταν ἓνας ρεαλισμὸς. Καὶ ἔφερνε καὶ μᾶς, παιδιά ἀμούστακα τότε, ἀντιμέτωπους μὲ αὐτὸ τὸν ρεαλισμὸ. Θὰ ἔπρεπε νὰ κρατοῦμε τὸν λόγο μας. Νὰ εἴμαστε συνεπεῖς. Μᾶς ἔβαζε λ.χ. νὰ ὑπογράφουμε πότε ἀκριβῶς θὰ ἐπιστρέψαμε ἀπὸ τὶς διακοπές. Αὐτὸ μᾶς φαινόταν τότε βαρὺ. Δὲν μποροῦσες, ὅμως, καὶ νὰ ἀντιδράσεις.

Εἶναι γεγονός ὅτι τόση αὐστηρότητα θὰ δημιουργοῦσε, κάτω ἀπὸ ἄλλες συνθήκες καὶ σήμερα, σίγουρα ἀντιδράσεις καὶ προβλήματα. Ὅμως τότε, οἱ συνθήκες, τὸ κλίμα, ὁ ρόλος του, τὸ περιβάλλον, ἢ ἀποστολὴ του ἦταν κύριοι συντελεστὲς αὐτῆς τῆς αὐστηρότητας. Πάντως, ὅπως καὶ νὰ ἔχει τὸ πρᾶγμα, ἡ ὀριμότητά μας σήμερα καὶ ἡ ἀπόσταση πὺ μᾶς χωρίζει μᾶς διαθέτουν ἐντελῶς ἀλλιῶτικα ἀπέναντί της. Τὴν αὐστηρότητα, ὅμως, ἰσορροποῦσε ἢ βεβαιότητα ὅτι αὐτὴ ὑπαγορευόταν ἀπὸ μιὰ δύσκολα ἐκδηλούμενη ἀγάπη. Μιὰ συγκρατημένη γλυκύτητα, μιὰ πατρότητα εἶχε ἢ ὅλη του μορφή. Τὰ μάτια του ἐξέπεμπαν μιὰ στοργή. Κάτω ἀπὸ τὰ μεγάλα γυαλιά του κρυβόταν μιὰ ἰδιαίτερη γλυκύτητα. Ἐκεῖνο λ.χ. τὸ «καλῶς το» πὺ ἔλεγε συχνά, τὸ εἰσέπραττες ὀλόκληρο. Ἐχω καὶ ἔχουμε πείρα αὐτοῦ πὺ λέω, ὄλοι μας. (Τοῦ ἐτοίμαζα τὸ μπουκέ-

το μὲ τὰ λουλούδια, κατὰ ἀνάθεση τοῦ μακαριστοῦ Μυτιληναίου καὶ τὸ ἄκουγα πολλὲς φορές.)

Θέλω νὰ πιστεύω ὅτι ἡ αὐστηρότητα, γιὰ τὴν ὁποία μιλοῦμε, εἶχε νὰ κάνει μὲ τὴν ἄσκηση καὶ τὴ συνέπεια τοῦ ἴδιου. Ἦταν σκληραγωγημένος ἄνδρας ὁ ἀείμνηστος. Ἐφημερίδες τὸν χεიმῶνα κάτω ἀπὸ τὸ πουκάμισο. Ἐφημερίδες ἐπίσης στὰ τζάμια τοῦ δωματίου ὅπου ἔμενε στὰ φοιτητικὰ του χρόνια στὴν Ἀθήνα. Νηστεία αὐστηρή. Ἄσκηση. Στὴν ἐκκλησία ποτέ καθιστὸς. Ντοῦζ μὲ κρῦο νερό. Ὅλα αὐτὰ προδίδουν σκληραγωγία. Καὶ κάτι ἀκόμη, λίγο πρωτάκουστο: Ὅταν ξέκλεβε χρόνο, πολὺ νωρὶς τὸ πρωί, ἔκανε, σπάνια βέβαια, καὶ καμιὰ βουτιά στὴ θάλασσα.

Ξέρουμε ὅτι ὑπῆρχε μιὰ ὥρα κάθε μέρα γιὰ ἀθλοπαιδιές στὴ Σχολὴ μας, στὶς ὁποῖες πρῶτευαν καὶ κάποιοι πὺ σήμερα εἶναι ἡ ψυχὴ τῶν ἐκδηλώσεών μας. Ἦξερε, ἴσως ἀπὸ πείρα, ὁ Φαρδούλης τὴν ἀξία τῆς ἄθλησης. Ἄλλωστε, εἶχε τὴν ἐξαιρετικὴ τύχη νὰ γνωρίσει συνομηλικούς καὶ συμφοιτητές, συναθλητὲς στὸν στίβο τῆς ὀρθοδοξίας. Ἀπὸ ἐκεῖ ἴσως κρατοῦσε καὶ ἓνας λόγος συμπαθείας πρὸς τὶς ἀθλοπαιδιές, τὶς ἀνεπανάληπτες γυμναστικὲς ἐπιδείξεις, τὶς παρελάσεις, τὸν ἀνώμαλο δρόμο, τοὺς ἀθλητικούς ἀγῶνες, στοὺς ὁποίους ἐπρώτευσεν ἡ Σχολὴ μας.

Καὶ σὲ ὅλα αὐτὰ δὲν ἤθελε ποτέ τὸ μέτρο. Ἦταν ὁ Φαρδούλης μέτρο πὺ πάνω ἀπὸ τὸν μέσο ὄρο.

Πέρα ἀπὸ τὴ Σχολὴ

Εἶδαμε, πολὺ τροχάδην, τὸν μακαριστὸ Διευθυντὴ στὶς δραστηριότητές του μέσα στὴ Σχολὴ. Ἄς τὸν δοῦμε ἐπὶ τροχάδην καὶ ἐκτὸς Σχολῆς.

Ὁ κόσμος, οἱ μαθητὲς του, οἱ ἐν τῷ κόσμῳ, δὲν ἦταν γιὰ τὸν Φαρδούλη «κάτι ἦταν καὶ πέρασε». Γι' αὐτὸ καὶ δὲν ἀρνιόταν τὶς σχέσεις μαζί τους. Ἀρκεῖ οἱ σχέσεις αὐτὲς νὰ περνοῦσαν, κατ' ἀρχάς, ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, τὸ μυστήριο. Ἀρκεῖ ἔπειτα οἱ σχέσεις, πὺ θὰ ἔκαμνε, νὰ βᾶθαιναν. Ἐψαχνε παντοῦ τὴν ὑπευθυνότητα, τὴ σοβαρότητα καὶ τὴ σωφροσύνη ὁ μακαριστὸς Φαρδούλης. Ἐτσι δὲν ἀρνήθηκε νὰ γίνεῖ κουμπᾶρος στὸν π. Μόσχο τὸν Γγοντό. Εἶναι καὶ αὐτὸς μακαριστὸς. Ζεῖ, ὅμως, ἢ πρεσβυτέρα του καὶ ἡ οἰκογένειά του. Δὲν ἀρνήθηκε στὸν ἀδελφὸ μου, τὸν π. Νικόλαο, ἀπόφοιτο τῆς Σχολῆς μας, προϊστάμενο τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου Πατρῶν, καὶ πρ. Διευθυντὴ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Λυκείου Πατρῶν, καὶ στὴ νύφη μου Σοφία νὰ τοὺς στεφανώσῃ. Ἀργότερα, ὅταν εἶχε φύγει ἐκεῖνος, ἡ ἀδελφὴ Στεφανία, ὡς Καλλιόπη, βάπτισε τὸν ἀνιψιὸ μου Σπύρο, θεολόγο καὶ μουσικό. Ἐφερε μάλιστα στὴν Πρέβεζα, ὅπου ζούσαμε τότε, ὅλη σχεδὸν τὴν οἰκογένεια.

Θὰ εἶχε καὶ ἄλλες τέτοιες ἢ παρόμοιες σχέσεις ὁ Φαρδούλης. Δὲν τὶς ξέρω ὅμως.

Ἡ σχέση του μὲ τὴν οἰκογένειά του

Ἄφησα τελευταία τὴν πτυχή αὐτὴ γιὰ νὰ κλείσω μὲ αὐτὴ τὴ σύντομη δημόσια διαδρομὴ του.

Τὸ 1949 παντρεύτηκε μετὴν Ἀγγελική, ἡ ὁποία ἦταν τότε 30 ἐτῶν. Μετὸν γάμο του συγγένησε, ἐξ ἀγχιστείας, μετὸν συμφοιτητὴ καὶ στενὸ του φίλο π. Βασίλειο Καϊμάκη, λόγιο ἱερέα καὶ σεβάσμιο, στὸν Ναὸ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας Θεσσαλονίκης. Ἡ φιλία μετὸν π. Βασίλειο ὁλοκληρώθηκε. Πῆρε βαθύτερο νόημα μετὸν γάμο αὐτό.

(Ἀπὸ τὴ σχέση αὐτὴ ἄς συγκρατήσουμε μόνο ὅτι σὲ ἀνύπνοπο χρόνο καὶ μάλιστα μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Ἐμμανουὴλ ὁ π. Βασίλειος, συγκινημένος καὶ εἰς βαθὺ γήρας, εἶπε γιὰ τὸν Φαρδούλη «ὁ Μανώλης ἦταν ἅγιος».)

Μετὴ τὴ σύζυγό του πρέπει ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή νὰ συμφώνησαν ἀρκετά, τὰ ὁποία σεβάστηκαν καὶ οἱ δύο, κατὰ τὴν πορεία τοῦ γάμου τους.

Τὸ πρῶτο, τὸ πιὸ βασικό, ἦταν τὸ θέμα τῆς πολυτεκνίας. Καὶ τὰ δύο μέλη τῆς νέας οἰκογένειας ἦταν ἐκλεκτὰ σκευὴ καὶ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ. Θεμελιώθηκαν στὴν ἀλήθεια καὶ θεμελιώνονταν ὁλοένα στὴν ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς ἐκκλησίας. Ἦταν καθαρὲς ψυχές, καὶ γι' αὐτὸ εὐλογήθηκαν μετὸ πολυτεκνία, τὸ πρῶτο συμπεφωνημένο.

(Εἶμαι σὲ θέση νὰ γνωρίζω, ἀγαπητὰ παιδιά του μακαριστοῦ, ὅτι ἤλθατε στὸν κόσμο μετὸ θερμὴ προσευχή. Δὲν ἐπέτρεψε ὁ Φαρδούλης στὸν ἑαυτό του μόνο παιχνίδια, ἡδονὲς καὶ ἄλλα παρεπόμενα. Κι ἂν δὲν ἦσασταν τότε ὅλα τὰ παιδιά σὲ θέση νὰ ζήσετε πλήρως αὐτὸ πὸ ἐννοῶ, τὸ κατανοήσατε σίγουρα ἀργότερα. Πάντως δεχτήκατε τὴν εὐλογία του ἀπὸ τὸ σεπτὸ του χέρι.)

Τὸ δεύτερο πὸ συζήτησαν πρέπει νὰ ἦταν τὸ ποῖο ἔρχεται πρῶτο, μέσα σὲ ἕναν πλήρως χριστιανικὸ γάμο. Τὸ ὁλοκληρωτικὸ δόσιμο στὸν Χριστὸ ἢ ἡ οἰκογένεια; Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἔδινε τὴν ἐντύπωση ὁ Φαρδούλης ὅτι τὴν οἰκογένεια τὴ θεωροῦσε δεύτερη. Χαριτολογώντας ἔλεγε στὴ σύζυγό του, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἀγοράσουν, μετὸ δυσκολίες φυσικά, τὸ σπίτι τους στὴν Κόρινθο: «Ἐσένα τὸ μυαλό σου εἶναι στὰ ντουβάρια». Φαίνεται σκληρό, ἀλλὰ δὲν ἦταν σκληρὸ γιὰ τὸν Φαρδούλη. Κάποια ἄλλη φορὰ τῆς εἶπε: «Πρῶτα ἡ ὑπηρεσία. Μετὰ ἐσύ». Ἦταν ἀπὸ τὰ πρῶτα λόγια στὴ γυναῖκα του, τὴ σεβαστὴ μας Ἀγγελική. Λόγος βαρὺς κι ἀσήκωτος κι αὐτὸς γιὰ ἄλλους. Ὅμως, γιὰ τὸν Φαρδούλη, ὅλα τὰ ἀνθρώπινα, καὶ τὰ πιὸ ἱερά, πρέπει νὰ τὰ βλέπει κανεὶς ὑπὸ τὸ πρῖσμα τοῦ Θεοῦ. Ἐπειτα δὲν ὑπάρχει θέμα πρῶτου καὶ δευτέρου.

Νὰ προχωρήσουμε στὸ ἴδιο θέμα, τὴ σχέση τοῦ Φαρδούλη μετὴν οἰκογένειά του. «Ὁ Φαρδούλης ἦταν καλὸς πατέρας», μοῦ εἶπε γεμάτη συγκίνηση ἡ Μαρία. Ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ παιδιά καταθέτουν τὴν ἴδια ἐμπειρία. Θυμοῦνται: Ἀπὸ τὴν Ξάνθη, ὅταν κατέβαινε, στὸ σπίτι τους, κυρίως τὸ Σάββατο, γινόταν τρικούβερτο πανηγύρι. Στὸ σπίτι τὸν περιμέναν ὅλα τὰ παιδιά πῶς καὶ πῶς. Καὶ τὸ τραπέζι στρωμένο. «Ὁ μπαμπὰς, ὁ μπαμπὰς...» φώναζαν. Καὶ κείνος χαιρόταν σὰν παιδί τὴν οἰκογενειακὴ ἀτμόσφαιρα. Τοὺς ἔφερνε πάστες. Ἀπὸ τὸ Λουτράκι, ὅταν ἦταν στὴν Κόρινθο, κουβαλοῦσε τυρόπιτες. Ὁ Φαρδούλης ἦταν, παρὰ τὰ φαινόμενα, ἐξαιρετικὰ καὶ ἰδιαίτερα δοτικὸς καὶ

στοργικός. Ἀπὸ μικρὰ τὰ πήγαινε ἐκδρομές. Στὰ Ἄβδηρα γιὰ μπάνιο. Ἀργότερα στὴν Ἀθήνα. Στὸ Λουτράκι. Στὴν Ποσειδωνία. Χριστούγεννα καὶ Πάσχα στὸν Ὅσιο Πατάπιο. Διάβαζε στὰ παιδιά ἀπὸ τὶς ἱστορίες τοῦ Γεροστάθη. Τὰ *Ψηλὰ Βουνά* τοῦ Παπαντωνίου, τοῦ Ντοστογιέφσκι τὸ *Ἐγκλημα καὶ Τιμωρία*, Ἱστορίες τοῦ Συναξαρίου κ.ἄ.

Τὸ πιάνο, γιὰ νὰ μάθουν τὰ παιδιά, πὸ κληρονόμησε τελικὰ ὁ Παῦλος, τὸ ἔψαχνε ἐναγωνίως στὶς «ἀγγελίες». Τὸ βρῆκε στὴν Ἀθήνα. Καὶ τὸ ἀγόρασε. Ἐπειτα ὁ Φαρδούλης δὲν ἦταν καθόλου ξένος στὴν παιδαγωγικὴ. Δὲν ἦταν ξένος πρὸς τὰ σύγχρονα μέσα ἀγωγῆς. Μᾶλλον ἦταν πρωτοπόρος. Προοδευτικὸς ὅσο ἐλάχιστοι. Αὐστηρὸς καὶ ἴσως ἀκράϊος, κριτικὸς σὲ νεωτερισμοὺς, ἀλλὰ ἀνοιχτὸς τόσο, πὸ σήμερα μᾶς φαίνεται τολμηρὸς. Ἀγόραζε ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ἢ καὶ πήγαινε τὰ παιδιά του στὴν Ἀθήνα γιὰ παιχνίδια, γιὰ ἐπισκέψεις στὸ Πλανητάριο κ.ἄ.

Ἄν ἀκούσετε ὅτι ἔκανε γενετήσια διαπαιδαγώγηση τῶν παιδιῶν του, τί θὰ πείτε; Γιὰ τὴ γενετήσια πράξη, γιὰ τὸ μυστήριό του γάμου καὶ τὴν ἱερότητά του. Ἀκούγεται σὲ μᾶς σήμερα πολὺ προοδευτικὸ. Γιὰ τὸν Φαρδούλη ἦταν τότε κανονικὸ χρέος γονιοῦ. Ὑπεύθυνου. Στὰ μεγαλύτερα παιδιά του, τὸν Ἡλία καὶ τὸν Παῦλο (δεκαεξὶ καὶ δεκατεσσάρων ἐτῶν ἀντίστοιχα), ὑπεύθυνα καὶ μετὴν ἱερότητα πὸ ἐπιβάλλεται, ἔκανε προχωρημένη διδασχὴ. Τοὺς ἔπαιρνε στὰ Ἴσθια καὶ τοὺς συμβούλευε, κατ' ἴδιαν. Τοὺς μιλοῦσε γιὰ τὸν μελλοντικὸ τους γάμο, γιὰ τὴν ἱερὴ σχέση τους μετὴν γυναῖκα, ὡς εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Τοὺς μιλοῦσε κυρίως γιὰ τὴν πράξη ἐγωισμοῦ, πὸ εἶναι ἡ ἀχρήστευση τοῦ ἄλλου, δηλαδὴ ἐπέμενε κυρίως στὴν ἀποφυγὴ τῆς αὐτοϊκανοποίησης.

Παράλληλα, ὅμως, ὀδηγοῦσε τὰ παιδιά του στὴν πνευματικὴ ζωὴ, τὴν ὁποία ὑποδείκνυε ἔμπρακτα ὁ ἴδιος. Μάθαινε τὰ παιδιά στὴ νηστεία καὶ στὴν προσευχή. Ἐδῶ θὰ πρέπει νὰ σημειώσουμε ὅτι προσπαθοῦσε νὰ συνηθίσουν τὰ παιδιά ἐκκλησιαστικὲς καὶ ὄχι αὐτοσχέδιες προσευχές: τὸ «Καταξίωσον», τὸ «Ἄγιε ἄγγελε», τὸ Ἀπόδειπνο κ.ἄ.

Εἶναι γεγονὸς πάντως ὅτι, ὅπως σημείωσε καὶ ὁ μακαριστὸς Χατζηνικολάου, ἔστρεψε τὰ παιδιά του ἀκριβῶς σ' αὐτὸ πὸ αὐτὰ εἶναι τώρα: στὴν ἀσκηση τῆς ἀρετῆς. Καὶ στὴ μὀρφωση. Στὴν εὐσέβεια καὶ στὴν παιδεία.

Καὶ ἄλλα πολλὰ θὰ ἔπρεπε νὰ εἰπωθοῦν ἐδῶ. Ὅμως ὁ χρόνος πιέζει.

Ἐπίλογος

Ὁ Φαρδούλης ἦταν ἰσχυρὴ πνευματικὴ φύση. Τὸ ἔργο του εἶχε μιὰ ξαστερωσύννη. Γι' αὐτὸ καὶ ἄνθησε. Στὴν πορεία του δείχνει μόνος. Ἡ ζωὴ του καὶ ἡ διδασκαλία του, ὅμως, ἦταν παράδοση, λειτουργικὴ ζωὴ, ἀλήθεια, σχέση μετὸν ζωοδότῃ Χριστὸ. Ἡ Σχολὴ μας, τολμῶ νὰ πῶ, ἦταν στὰ χρόνια του, παρὰ τὴν ὁποία μεμψιμοιρία, μιὰ νησίδα ὀρθοδοξίας.

Εὐχόμεστε νὰ εἶναι ἡ μνήμη του αἰώνια. ☉

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΕΣ

Το Δ.Σ. εξέφρασε τα θερμά του συλλυπητήρια

- α) Στον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Κορίνθου για την εκδημία της Μητρός του Ασπασίας Μάνταλου
- β) Στους οικείους του πρώην Πρύτανη του ΕΚΠΑ Ευάγγελου Θεοδώρου
- γ) Στον Ομότιμο Καθηγητή κ. Βλάσιο Φειδά, απόφοιτο της Σχολής για τον αιφνίδιο χαμό του υιού του
- δ) Στους οικείους του καθηγητή της Σχολής μας Πάννη Σταυρόπουλου
- ε) Στη σύζυγο και στον υιό του καθηγητή Ανδρέα Βαρνακιώτη
- στ) Στον π. Χρήστο Λογαρά για τον θάνατο της συζύγου του

Ευάγγελος Θεοδώρου

Εξεδήμησεν εις Κύριον ο Ομότιμος Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής, πρώην Κοσμήτορας της και πρώην Πρύτανης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών Ευάγγελος Θεοδώρου. Η νεκρώσιμος ακολουθία τελέσθηκε στο Α΄ Νεκροταφείο Αθηνών. Ο εκλιπών υπήρξε φίλος της Ένωσής μας και, όταν η υγεία του το επέτρεπε, παρακολουθούσε από κοντά όλες τις εκδηλώσεις μας και συμμετείχε σ' αυτές. Το Δ.Σ. εκφράζει την απέραντη ευγνωμοσύνη του προς το πρόσωπο του εξαιρετου θεολόγου, επιστήμονα και δασκάλου, εύχεται να τον αναπαύσει ο Κύριος στις αγκάλες του και στέλνει τα θερμότερα συλλυπητήριά του στην οικογένεια του εκλιπόντος. ☉

Ασπασία Μάνταλου

Εξεδήμησε εις Κύριον η μητέρα του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Κορίνθου κ. Διονυσίου Ασπασία Γ. Μάνταλου, ετών 97. Η νεκρώσιμος ακολουθία τελέσθηκε στον Καθεδρικό Ι.Ν. Αποστόλου Παύλου Κορίνθου την Τετάρτη 10ην Οκτωβρίου 2018 προεξάρχοντας του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών κ.κ. Ιερωνύμου Β΄, μελών της Ιεράς Συνόδου και παρουσία πολλών Αρχιερέων και πλήθους κόσμου.

Η Ένωσή μας απέστειλε συλλυπητήριο μήνυμα στον Σεβασμιώτατο. Είθε ο Θεός να τάξει την ψυχή της εν χώρα ζώντων, εν κόλποις Αβραάμ, Ισαάκ και Ιακώβ. Ας είναι αιώνια η μνήμη της.

Ο Σεβασμιώτατος και εξ ονόματος των «κατά σάρκα και πνεύμα οικείων του» ευχαρίστησε με θερμά λόγια όλους όσους παρέστησαν και προσευχήθηκαν για την ανάπαυση της μητρός του και τους ευχήθηκε «υγεία, μακροήμερευση και βιωτή μετά φόβου Θεού, Πίστεως και Αρετής για να αναμένει τους πάντας «βασιλείον διάδημα κάλλους» εις την ένδοξον Βασιλεία του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος». ☉

Βασίλης Φειδάς

Δεν υπάρχουν λόγια για να περιγράψει κανείς ένα συγκλονιστικό και αναπάντεχο γεγονός και μάλιστα αυτό της ανθρώπινης απώλειας ενός νέου και δραστήριου ανθρώπου.

Δεν είναι πια κοντά μας ο Βασίλης Φειδάς, υιός του διαπρεπούς καθηγητή Κανονικού Δικαίου Βλάση Φειδά.

Ο Βασίλης Φειδάς έφυγε από τη ζωή αναπάντεχα, σε ηλικία 50 ετών.

Νέος, δραστήριος και δημιουργικός, ήταν η «ψυχή» του «Αναγυρού Βάρης» αλλά και του ΕΚΑ (Εργατικό Κέντρο Αθήνας), μέλος της επιτροπής πρωταθλήματος ΕΣΚΑΝΑ. Μανιώδης αθλητής και μπασκετμπολίστας ενέπνευσε πολλά νέα παιδιά να αγαπήσουν το άθλημα και να το κάνουν κύρια φροντίδα τους και μέλημά τους μαζί με τις σπουδές τους και την επαγγελματική τους καταξίωση.

Το νήμα της ζωής του διεκόπη με απροσδόκητο τρόπο και ενώ δεν είχε προηγουμένως το παραμικρό σύμπτωμα. Έφυγε του κόσμου τούτου, μηδέν έχων, πλην τα πάντα κατέχων.

Είναι από τα γεγονότα που δεν μπορεί να συλλάβει ο ανθρώπινος νους. Ο θάνατος του Βασίλη γέμισε με θλίψη και πένθος τους οικείους του, τη σύζυγο και τα παιδιά του, αλλά και τους γονείς και λοιπούς συγγενείς του.

Ο πατέρας του Βλάσης Φειδάς, διαπρεπής καθηγητής με μεγάλη προσφορά στην Εκκλησία της Ελλάδος, στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, στον διάλογο των Εκκλησιών Ορθοδόξου και Καθολικής και εν γένει στα θεολογικά γράμματα, ήταν η τραγική μορφή του δράματος.

Αλλά και όλη η αθλητική οικογένεια της ΕΣΚΑΝΑ ένωσε την απώλεια αυτή. Βαθιά η θλίψη και η οδύνη και στον

«Αναγυρό Βάρης», όπου όλα τα μέλη του, μικρά και μεγάλα εκτιμούσαν και εμπιστεύονταν τον Βασίλη Φειδά.

Η κηδεία έγινε την περασμένη Τετάρτη στη Βάρκιζα, στην Κοίμηση της Θεοτόκου, χοροστατούντος του Αρχιεπισκόπου Αθηνών Ιερωνύμου και των Μητροπολιτών Λαμπάκου Μακαρίου, Γλυφάδας Παύλου, Νέας Ιωνίας Γαβριήλ και του Επισκόπου Θεσπιών Συμεών, ενώ ήταν συμπροσευχόμενος ο Επίσκοπος Αβύδου Κύριλλος. Στο αναλόγιο ομάδα πανεπιστημιακών και αποφοίτων της Εκκλησιαστικής Σχολής Κορίνθου, υπό τη διεύθυνση του κ. Νικ. Τζιράκη, ομότιμου καθηγητού ΕΚΠΑ.

Το Δ.Σ. της Ένωσής μας εξέφρασε τα ειλικρινή συλλυπητήριά του στους οικείους του εκλιπόντος.

Ας είναι ελαφρύ το χώμα της αττικής γης που σκεπάζει τον αξιαγάπητο Βασίλη Φειδά στην τελευταία του κατοικία. ☉

Γιάννης Σταυρόπουλος

Στις 2 του Σεπτεμβρίου του έ.ε. έφυγε από τον παρόντα κόσμο ο σεβαστός μας Καθηγητής Ιωάννης Π. Σταυρόπουλος. Ο αλησμόνητος δάσκαλος γεννήθηκε στον Βασσαρά Λακωνίας στις 26 Ιουλίου του 1930. Τέλειωσε το Δημοτικό Σχολείο του χωριού του και κατόπιν φοίτησε αρχικά σε γυμνάσιο της Σπάρτης και στη συνέχεια σε Γυμνάσιο των Αθηνών. Ακολούθως, φοίτησε στη Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Πρώτο διορισμό είχε στην Εκκλησιαστική Σχολή Ξάνθης, με Διευθυντή τον μακαριστό Θεολόγο Έμμανουήλ Φαρδούλη και συνάδελφο τον επίσης μακαριστό Παπασωτηρίου Κωνσταντίνο, Καθηγητή της Σωματικής Αγωγής. Στην Εκκλησιαστική Σχολή Κορίνθου, στην οποία αργότερα μετετέθη από την Ξάνθη, υπηρέτησε μαζί του ο Παπασωτηρίου υπό τη διεύθυνση του Φαρδούλη, που

έπίσης ήλθε από την Εκκλησιαστική Σχολή Ξάνθης. Και ήταν μια συνυπηρέτηση αγαστή και με άριστους, όπως θυμόμαστε, καρπούς.

Στη Σχολή της Κορίνθου ο μακαριστός δάσκαλος έμεινε ως το κλείσιμό της, το 1971. Από τότε, μέχρι τη συνταξιοδότησή του, υπηρέτησε στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση Κορινθίας, ως Καθηγητής και τέλος ως Λυκειαρχής. Ποτέ του όμως δεν ξέχασε τη θητεία του στην Εκκλησιαστική Εκπαίδευση. Και μείς οι μαθητές του θα τον θυμόμαστε πάντα με τις καλύτερες των αναμνήσεων.

Ο Σταυρόπουλος υιοθέτησε την αυστηρή γραμμή και το ήθος του Φαρδούλη. Ως δάσκαλος ήταν τυπικός, εργατικότατος και δίκαιος, όσο λίγοι. Ως άνθρωπος υπήρξε υπόδειγμα ήθους, ευθύτητας, άκεραϊότητας και ντομπροσύνης. Ποτέ δε διαπιστώσαμε πρόβλημα διγλωσσίας στον

Σταυρόπουλο. Είχε τὸν λιτὸ σπαρτιάτικο χαρακτήρα, μετὸν ὅποιο ἐπιβαλλόταν παντοῦ, γενόμενος ἀποδεκτὸς καὶ ἀπόλυτα σεβαστὸς.

Λίγους μῆνες πρὶν μεταναστεύσει γιὰ τὴν ἄλυπη ζωὴ μᾶς ἔκανε βαθιὰ ἐντύπωση τὸ γεγονός ὅτι ὁ στερνὸς του λόγος, λόγος φυσικὰ ὄχι ἀπόλυτα λογικὰ διαρθρωμένος λόγω βαθέων γηρατειῶν, ἦταν συνεχῶς λόγος γιὰ τὸν Χριστό, λόγος γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν ὅποια ἀγάπησε καὶ τὴν ὅποια πιστὰ ὑπηρετήσε. Ὁ σεβαστὸς μας διδάσκαλος διακόνησε ἄλλωστε τὸν ἄμβωνα σὲ ὀλόκληρη τὴ ζωὴ του με τιμιότητα καὶ ἐξαιρετικὴ ἐπιτυχία.

1968

Στὴν ἀρχόντισσα κ. Κατερίνα, τὴ σεβαστὴ σύζυγό του καὶ στὰ δύο τους παιδιά, Παναγιώτη καὶ Μαρία, ἐκφράζουμε καὶ πάλι τὰ συλλυπητήριά μας.

Στὸν σεβαστὸ μας δάσκαλο εὐχόμεσθε καλὸ παράδεισο καὶ καλὴν ἀπολογία, στὴ χώρα τῶν ζώντων. Ἡ μνήμη του – ἡ παρουσία του δηλαδὴ στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ – νὰ εἶναι αἰώνια. ☉

**Γιὰ τοὺς ἀποφοίτους
τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς Κορίνθου**

π. Ἰωάννης Σκιαδαρέσης

2018

Εἶναι Σεπτέμβριος τοῦ 1967. Φθάνω στὴ Σχολὴ πρῶι πρῶι με ἓνα μπαούλο, δίνω τὰ ἀπαραίτητα δικαιολογητικά καὶ γράφομαι στὴ Β' τάξη. Νέο περιβαλλον, νέοι συμμαθητές ἀπὸ κάθε γωνία τῆς Ελλάδας, νέοι καθηγητές, ὅλα ἀγνωστα! Ἐνα ἀπὸ τὰ νέα μαθήματα που εἴχαμε ἦταν ἡ ἐρμηνεῖα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, με καθηγητὴ τὸν αἰμίμηστο Γιάννη Σταυρόπουλο. Νέος καθηγητὴς, ευθυτενής, με μεγάλες πλάτες, ἀρρενωπὸ πρόσωπο – πραγματικὸς Σπαρτιάτης –, καλοντυμένος. Εντύπωση μας προκαλοῦσε τὸ κούρεμά του. Κοντὸ μαλλί καὶ «καρφί». Ἐμοιαζε σαν παλαιστής καὶ εμεῖς τὰ παιδιά τοῦ πρᾶσαψαμε τὸ προσωνύμιο «παλαιστής» ἢ «Καρπόζηλος». Για μας τοὺς μικροὺς τότε ἦταν αυστηρὸς, ἀπρόσιτος, ἀλλὰ δίκαιος. Ἡ αυστηρότητά του ἦταν αἰτία νὰ τον φοβόμασθε. Πίσω ὅμως ἀπὸ τὸ αυστηρὸ του ὕφος κρυβόταν μια εὐαισθησία καὶ ευγένεια ψυχῆς ἡ ὅποια ἀποκαλυπτόταν ὅσο μεγαλώναμε καὶ πηγαίναμε σε μεγαλύτερες τάξεις. Οἱ μεγαλύτεροι ἀπὸ εμάς, που τον ἐζήσαν περισσότερο, μιλάνε γιὰ τὸν υπερασπιστὴ τῶν μαθητῶν στὰ συμβούλια τῆς Σχολῆς, ὅταν συζητοῦσαν παραπτώματα μαθητῶν. Ἦταν

ἐπίσης ἓνας ἀπὸ τοὺς στυλοβάτες τῆς Σχολῆς, που συνέβαλε στὴν ἀκμὴ τῆς.

Μολονότι ἡ Σχολὴ ἐκλείσει το 1971 ὁ μακαριστὸς Σταυρόπουλος διατηροῦσε σχέσεις με αρκετοὺς μαθητές τῆς, τοὺς ὁποίους ρωτοῦσε με ἐκδηλο ενδιαφέρον γιὰ τὴν πορεία μας καὶ ευχαριστιόταν τὰ μέγιστα ὅταν μάθαινε ὅτι πολλοὶ μαθητές του διαπρέπουν στὸν δημόσιο βίον. Πρὶν ἀπὸ μερικοὺς μῆνες τὸν ἐπισκεφθήκαμε με ἄλλους συμμαθητές σε βαθιὰ γεράματα. Δεν μπορούσε νὰ μιλήσει, ἔδειχνε ὅμως ἀπὸ τὶς ἐκφράσεις του προσώπου του συγκινημένος. Νομίζω ὅτι τὸ καλύτερο φάρμακο στα γηρατεῖα γιὰ ἓναν δάσκαλο εἶναι οἱ παλιοὶ μαθητές του νὰ τον συναντοῦν, νὰ ἐπικοινωνοῦν μαζί του καὶ νὰ τον ἐπισκέπτονται. Νιώθει ἔτσι ικανοποίηση, καταξίωση καὶ ὅτι πρόσφερε καὶ ὁ ἴδιος κάτι πρὸς τὸ «ΕΥ ΖΗΝ» τῶν μαθητῶν του. Αἰσθάνεται ἔτοιμος πλέον νὰ ἐγκαταλείψει τὸ σῶμα του καὶ νὰ πετάξει με τὴν ψυχὴ του στα οὐράνια! Μακαριστὴ Γιάννη, σε ευχαριστοῦμε γιὰ ὅσα μας ἐμάθηες. Πάντα θα σε μνημονεύουμε. ☉

Φώτης Τζαβέλας

Ανδρέας Βαρνακιώτης

Το πρωί της Τετάρτης 21 Νοεμβρίου του 2018, και ενώ δεν είχαν ακόμη σιγήσει οι χαρμόσυνες καμπάνες των εκκλησιών, που διαμήνυαν τα Εισόδια της Θεοτόκου, η θλιβερή και δυσάρεστη είδηση του θανάτου του Ανδρέα Βαρνακιώτη ήλθε να συνταράξει όλους όσοι υπό οποιαδήποτε ιδιότητα έτυχε να τον γνωρίσουμε. Και ότι ο φίλος μας, ο Ανδρέας, ασθενούσε σοβαρά τον τελευταίο καιρό, όλοι λίγο πολύ το γνωρίζαμε. Αυτό όμως δεν περιορίζει στο ελάχιστο την οδύνη μας για τη μεγάλη απώλειά του ως συζύγου και πατέρα, ως συγγενή και φίλου, ως διδασκάλου και συναδέλφου, ως πολιτικού ανδρός και ως προέδρου αθλητικών σωματείων, ως φιλοσόφου και ποιητή αλλά και ως συγγραφέα δόκιμων και έγκριτων βιβλίων.

Ο Ανδρέας Βαρνακιώτης γεννήθηκε στην Περιστερά της επαρχίας της Αιγιαλείας στις αρχές της δεκαετίας του 1940 από φτωχή οικογένεια και έζησε, όπως όλοι μας, δύσκολα παιδικά χρόνια. Τα πρώτα μαθήματα του Δημοτικού τα πήρε στην ιδιαίτερη πατρίδα του. Την εποχή εκείνη στον γειτονικό νομό Κορινθίας ήκμαζε η πασίγνωστη Εκκλησιαστική Σχολή Κορίνθου, η οποία από δεκαετίες αποτελούσε τροφό και πνευματική όαση με μεγάλη εμβέλεια σε πολλούς νομούς της ελληνικής επικράτειας και από την οποία αποφοίτησαν μεγάλες προσωπικότητες των γραμμάτων και της Ορθόδοξης Εκκλησίας και με καθηγητές διάσημους για την παιδεία και την αρετή. Στη Σχολή λοιπόν αυτή ενεγράφη και ο Ανδρέας Βαρνακιώτης το σχολικό έτος 1954-1955, και αποφοίτησε το 1961 με λαμπρή επιτυχία στις σπουδές του.

Εξίσου λαμπρές ήταν οι σπουδές του στο Πανεπιστήμιο Αθηνών όπου ενεγράφη κατόπιν επιτυχών εξετάσεων. Σπούδασε αλληλοδιαδόχως Θεολογία, Ιστορία-Αρχαιολογία, Νομική και Φιλοσοφία/Τέχνη στο Πανεπιστήμιο του Κέμπριτζ. Παράλληλα εργαζόταν ως φοιτητής για να εξοικονομεί τα αναγκαία για τις σπουδές του έξοδα. Ταυτόχρονα με τις σπουδές του ασχολείτο με τη λογοτεχνία. Βραβεύτηκε σε πανευρωπαϊκό διαγωνισμό για το ιστορικό του έργο με θέμα «Ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΦΙΛΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821». Γενικώς ο Ανδρέας ήταν ένα ανήσυχο και δημιουργικό πνεύμα.

Μετά την ολοκλήρωση των πανεπιστημιακών σπουδών του υπηρέτησε την πατρίδα ως αξιωματικός σε διάφορες μονάδες, κατεξοχήν όμως στη Λήμνο, προσφέροντας και εκεί αξιόλογες υπηρεσίες.

Όσον αφορά στον επαγγελματικό τομέα δίδαξε αρχικά στη δημόσια και ιδιωτική μέση εκπαίδευση και σε διάφορα φροντιστήρια. Ακολούθως ως συνεργάτης του

«Νέου Φροντιστηρίου» των Αθηνών, με μεγάλο παράρτημα και στον Πειραιά, διδάσκοντας αποκλειστικά την Έκθεση των Ιδεών. Το 1982 ίδρυσε το «Παλλάδιο» φροντιστήριο στην Αθήνα και παράλληλα παραρτήματα, αρχικά στον Πειραιά και αργότερα στο Νέο Ηράκλειο Αττικής. Κατά τη μακρόχρονη φροντιστηριακή του πορεία υπήρξε διδάσκαλος πολυάριθμων καταξιωμένων επιστημόνων, υπουργών, γνωστών πολιτικών και καθηγητών, δημοσιογράφων, ανθρώπων του πνεύματος και των τεχνών, οι οποίοι τον εκτιμούσαν και με ευγνωμοσύνη αναφέρονταν σε εκείνον σε κάθε ευκαιρία. Μάλιστα δεν είναι υπερβολή το γεγονός ότι κατόρθωσε με την αξία του να αναδείξει το μάθημα της Εκθέσεως των Ιδεών σε αληθινή επιστήμη. Και αυτό γίνεται φανερό και από τις προσκλήσεις πολλών ιδιωτικών σχολείων να μεταβεί και να μεταφέρει τις ειδικές για το ζήτημα αυτό γνώσεις του.

Υπήρξε έγκριτος και πολυγραφότατος συγγραφέας, κυρίως φιλοσοφικών και φροντιστηριακών έργων, για τα οποία απέσπασε την αναγνώριση από ειδήμονες καθηγητές και λογίους ανά την Ελλάδα. Παράλληλα, επί διετία, είχε αναλάβει τη διεύθυνση των ιδιωτικών Εκπαιδευτηρίων Ντάγκα στη Δυτική Αττική. Πρόσφατα ανακηρύχθηκε «Σύγχρονος Έλληνας Φιλόσοφος» από την Ακαδημία Αθηνών, συνάμα δε και διδάκτορας της Φιλοσοφίας της Ιστορίας από το Βρετανικό Πανεπιστήμιο Middlesex του Λονδίνου.

Η αγάπη του για τη γενέτειρά του και εν γένει για την Αχαΐα αποδεικνύεται και από το γεγονός ότι μετέφερε στις πόλεις του Αιγίου και των Πατρών την έδρα των φροντιστηρίων του αλλά και το ότι διετέλεσε αθλητής –πο-

δοσφαιριστής- και αργότερα πρόεδρος του «Α.Σ. Αχιλλεύς Καμαρών».

Το 2002 αποφάσισε να ασχοληθεί με τα κοινά του δήμου, έθεσε υποψηφιότητα για δήμαρχος και κέρδισε τις εκλογές που τον οδήγησαν στο τιμόνι του πρώην δήμου Ερινεού για τέσσερα χρόνια (2006-2010), ενώ αξέχαστοι έμειναν οι αγώνες του κατά της κατασκευής του έργου του ΧΥΤΑ στην Παπανικολού, καθώς κινητοποιήθηκε φτάνοντας μέχρι την Επιτροπή Αναφορών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Το 2012 ήταν υποψήφιος βουλευτής με το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας.

Η κηδεία του Ανδρέα Βαρνακιώτη τελέσθηκε στον Ιερό Ναό Υπαπαντής του Χριστού Καμαρών Ερινεού την Παρασκευή 23 Νοεμβρίου. Πλήθος κόσμου είχε συρρεύσει από νωρίς για το τελευταίο αντίο. Φίλοι, συμμαθητές, συνάδελφοι, πολιτικοί συναγωνιστές και αντίπαλοι, αθλητικοί παράγοντες, άνθρωποι των γραμμάτων και της Τέχνης, όλοι μιλούσαν για τον σπουδαίο δάσκαλο με το μεγάλο έργο αλλά και το δυσαναπλήρωτο κενό που άφησε πίσω του.

Χοροστάτησε ο Θεοφιλέστατος Επίσκοπος Κερνίτσης κ. Χρύσανθος, ενώ τον Μητροπολίτη Καλαβρύτων και Αιγιαλείας εκπροσώπησε ο Πρωτοσύγκελος της Μητρόπολης π. Ιωακείμ Βενιανάκης. Συμμετείχαν ιερείς από την Πάτρα και την Αιγιαλεία.

Επικήδειους εκφώνησαν ο Επίσκοπος Κερνίτσης, ο πρωτοσύγκελος, η Πρόεδρος του Συνδέσμου Φιλολόγων κα Ρέλλα, ο αντιδήμαρχος Δ. Αιγιαλείας κ. Μ. Κυριακό-

πουλος και ο πρώην δήμαρχος Αιγιαλείας και παιδικός του φίλος κ. Στ. Θεοδωρακόπουλος.

Στο τέλος μίλησε για τον πατέρα του και ο μονάκριβος γιος του, συγκλονίζοντας τους παρευρισκομένους. Ζήτησε από τη Δημοτική Αρχή να μεριμνήσει ώστε στη μνήμη του πατέρα του να γίνουν δράσεις που θα φέρουν τη νεολαία πιο κοντά στη φιλοσοφία και στη φιλομάθεια, πιο κοντά στην Έκθεση, με ωφέλιμα αποτελέσματα για την αντιμετώπιση της βαθιάς κοινωνικής κρίσης.

Στην τελετή παρέστησαν, μεταξύ άλλων, ο κ. Απ. Κατσιφάρας, Περιφερειάρχης Δυτικής Ελλάδας, οι βουλευτές κ.κ. Κατσανιώτης και Νικολόπουλος, οι πρώην βουλευτές Θ. Νταβλούρος και Θ. Παπαδόπουλος, ο δήμαρχος Αιγιαλείας κ. Θ. Παναγόπουλος, οι πρώην δήμαρχοι Συμπολιτείας, Διακοπού και Αιγίου, ο καθηγητής Εγκληματολογίας κ. Άγγελος Τσιγκρής και άλλοι πολλοί.

Η ταφή του έγινε στον τόπο όπου κοιμήθηκε για πάντα η «ηρωίδα μάνα του, ο άνθρωπος που τον μεγάλωσε με χίλιες στερήσεις», όπως έλεγε ο ίδιος.

Η Ένωσή μας κατέθεσε στη μνήμη του στεφάνι και εκπροσωπήθηκε από συμμαθητές του που συμμετείχαν στην τελετή. Εμείς ευχόμαστε «Καλό Παράδεισο» στον φίλο μας τον Ανδρέα, και απευθύνουμε τα θερμά μας συλλυπητήρια και την εξ ύψους παρηγορία στη σύζυγό του Πετρούλα Νομικού και στον γιο του Άγγελο-Ανδρέα.

Ας είναι αιώνια η μνήμη του. ☉

Χρήστος Καρράς

Συνδρομές που λάβαμε

ΑΓΝΩΣΤΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗ	20,00 €	ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	20,00 €
ΑΓΝΩΣΤΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗ	20,00 €	ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	20,00 €
ΑΝΔΡΙΚΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	20,00 €	π. ΛΟΥΤΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ	50,00 €
π. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ ΜΙΧΑΛΗΣ	20,00 €	ΜΑΜΑΣΟΥΛΑΣ ΣΠΥΡΟΣ	20,00 €
ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	20,00 €	ΜΥΛΩΓΙΑΝΝΑΚΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ	30,00 €
ΒΑΓΕΝΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	20,00 €	ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	20,00 €
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΣΩΤΗΡΙΟΣ	50,00 €	ΠΑΠΑΠΕΤΡΟΥ ΜΙΧΑΛΗΣ	100,00 €
ΒΕΛΩΝΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	50,00 €	ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ	20,00 €
ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΕΥΓΕΝΙΟΣ	20,00 €	ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΠΕΡΡΑΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ	20,00 €
ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	20,00 €	ΠΕΤΡΑΚΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ	20,00 €
ΓΚΑΡΜΑΤΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ	30,00 €	ΡΟΥΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	20,00 €
ΔΑΛΙΑΝΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	20,00 €	π. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	40,00 €
π. ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΓΡΗΓΟΡΗΣ	20,00 €	ΣΠΡΕΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	30,00 €
ΚΑΛΛΑΡΑΣ ΚΛΑΥΔΙΟΣ	30,00 €	ΤΖΙΤΖΙΚΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	20,00 €
ΚΑΛΟΥΔΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	30,00 €	ΤΡΑΝΟΥΔΗΣ ΜΑΝΩΛΗΣ	20,00 €
ΚΑΡΑΓΚΟΥΝΗΣ ΜΙΧΑΛΗΣ	20,00 €	ΤΣΙΑΚΟΥΛΑΣ ΦΙΛΙΠΠΟΣ	20,00 €
π. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΚΟΣΙΟΥΛΗΣ	15,00 €	ΦΩΤΙΑΔΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ	20,00 €

Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΟΥ 20^{ου} ΑΙΩΝΑ ΕΠΑΛΗΘΕΥΕΙ ΤΗΝ ΑΓΙΑ ΓΡΑΦΗ

Του Γιάννη Κουτσούκου

Υπάρχουν χωρία στην Αγία Γραφή, τα οποία ήσαν ακατανόητα και δυσνόητα επί αιώνες τώρα, παρά το γεγονός ότι εκφράζουν με καταπληκτική ακρίβεια και επιστημονική ορολογία επιστημονικές έννοιες που αποκαλύφθηκαν για πρώτη φορά στον 20^ο αιώνα.

Τα χωρία αυτά δεν μπορούσαν να ερμηνευθούν από τους θεολόγους ακριβώς, διότι δεν είχαν τις γνώσεις των θετικών επιστημών του αιώνα μας.

Σήμερα όμως ερμηνεύονται και είναι θαυμαστές αποδείξεις της «εξ αποκαλύψεως σοφίας» που υπάρχει στα ιερά αυτά κείμενα.

Θα προσπαθήσω όσο πιο απλά γίνεται να δώσω έναν συγκερασμό μεταξύ των θετικών επιστημών και της Καινής Διαθήκης, σε ό,τι αφορά την ανακαίνιση του σύμπαντος για την οποία μιλάει η εσχατολογική θεολογία.

Έτσι λοιπόν διαβάζουμε στην Καινή Διαθήκη: «...Οι σημερινοί ουρανοί και η γη είναι αποταμιευμένοι και φυλαγμένοι για τη φωτιά». Και το αρχαίο κείμενο: «...οί δὲ νῦν οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ τῷ αὐτοῦ λόγῳ τεθησαυρισμένοι εἰσι πυρὶ τηρούμενοι...» (Πέτρου Β', κεφ. Γ, 7).

Επίσης διαβάζουμε στην Κ.Δ.: «...Οι ουρανοί με φωτιά θα λυθούν και τα στοιχεία θα λιώσουν καιόμενα. Καινούργιους δε ουρανοὺς και καινούργια γη σύμφωνα με την υπόσχεσή Του περιμένουμε» (Πέτρου Β', κεφ. Γ, στίχος 7,12 και 13). Και το αρχαίο κείμενο: «...ἐν ᾗ οὐρανοὶ ῥοιζήδον παρελεύσονται, στοιχεῖα δὲ καυσούμενα λυθήσονται, καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαήσεται...» (Πέτρου Β', κεφ. Γ, 10). «Καινοὺς δὲ οὐρανοὺς καὶ γῆν καινὴν κατὰ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ» (Πέτρου Β', κεφ. Γ, 13).

Γνωρίζουμε όμως ότι η ύλη μπορεί να αποδώσει την ενέργεια που έχει αποταμιεύσει στα άτομά της ή στον πυρήνα των ατόμων της με μορφή ενεργείας (π.χ. φωτιάς, ωστικού κύματος, ραδιενέργειας κτλ.), όπως ακριβώς συμβαίνει σε μια ατομική ή πυρηνική έκρηξη.

Η λέξη «λυθούν» –για την ακρίβεια «λυθήσονται» στο

ιερό κείμενο, που είναι παθητική φωνή– είναι αυτό ακριβώς που συμβαίνει στην ατομική ενέργεια. Δηλαδή με την πυρηνική σχάση μπορούμε να έχουμε την αλυσιδωτή αντίδραση. Επίσης με την εφαρμογή κάθε άλλου καινούργιου και κατάλληλου επιστημονικού επιτεύγματος διαλύονται –«λύνονται»– οι δυνάμεις (ενέργειας) που έχουν τα ηλεκτρόνια στις διάφορες στοιβάδες (χημείας) και έτσι έχουμε απελευθέρωση ενέργειας, δηλαδή μετατροπή της ύλης σε ενέργεια.

Με καταπληκτική ακρίβεια εδώ και δύο χιλιάδες χρόνια ο Απόστολος Πέτρος –ένας απλός ψαράς από τη λίμνη της Γεννησαρέτ– περιγράφει και αναφέρει τις λέξεις «στοιχεία», «δυνάμεις που θα λυθούν μέσα στα στοιχεία» και το «λιώσιμο» που προέρχεται από τη φωτιά σε μια ατομική έκρηξη.

Επίσης με την πιο επιτυχημένη επιστημονική ορολογία ο ίδιος ο Απόστολος Πέτρος λέει ότι μέσα στην ύλη («στους ουρανοὺς και στη γη») είναι «αποταμιευμένη» η ενέργεια («φωτιά»).

Αυτή ακριβώς η διαπίστωση του Πέτρου πριν από δύο χιλιάδες χρόνια είναι στον αιώνα μας η βάση και η κεντρική ιδέα της θεωρίας του Αϊνστάιν, ότι δηλαδή η ενέργεια που απελευθερώνεται στην περίπτωση αυτή είναι ίση με το γινόμενο της μάζας που μετατρέπεται σε ενέργεια πολλαπλασιαζόμενη επί το τετράγωνο της ταχύτητας του φωτός, δηλαδή: $E = mc^2$.

Όλα τα πιο πάνω αποδεικνύουν ότι η πίστη μας δεν είναι μια «ηθικοπλαστική» διδασκαλία ή ένα «ηθικοπλαστικό σύστημα για κλειστούς κύκλους» όπως δυστυχώς παρουσιάζεται στην εποχή μας, αλλά είναι και ένας ανεξάντλητος θησαυρός σοφίας και γνώσεων που έχουν δοθεί στον άνθρωπο «εξ αποκαλύψεως» και έχουν καταχωρηθεί στα ιερά κείμενα. ☉

Δημοσιεύθηκε στις 9-1-1998
στην εφημερίδα ΣΗΜΕΡΑ της Κορίνθου.

ΓΝΩΡΙΖΕΤΕ ΟΤΙ Η ΕΝΩΣΗ ΜΑΣ ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΠΟΡΟ ΕΧΕΙ
ΤΙΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ. ΤΟ ΘΥΜΙΖΟΥΜΕ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ
ΘΕΡΜΩΣ ΝΑ ΜΑΣ ΣΤΕΙΛΕΤΕ ΤΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΣΑΣ.
ΕΥΧΑΡΙΣΤΟΥΜΕ.

Το ξωτικό με το κόκκινο μάτι

Του Γιώργη Χρ. Γιαννακόπουλου

Τω καιρώ εκείνω», ο Μπακοδήμος τα βράδια καλούσε στο σπίτι του τον ανιψιό του Κώστα, το παιδί του αδελφού του, που τον φωνάζανε Κοντόκωστα. Καθόσαντε πίσω στο κουζινάκι, βλέπανε τις βραδινές ειδήσεις, πίνοντας ταυτόχρονα και κάνα ποτηράκι κρασί φρέσκο απ' το βαγέ-νι. Εκείνο το βράδυ, λοιπόν, είχαν μια διαμάχη γι' αυτά, μάλλον, που ακούγανε στην τηλεόραση. Φώναζαν δυνατά προσπαθώντας να επιβάλει ο ένας στον άλλον τη γνώμη του. Γινότανε ένα τουρτουλούκι άνευ προηγουμένου. Σκέφτηκα λοιπόν να πάρω τη βιντεοκάμερα και να πάω να καταγράψω τη σκηνή, γιατί τη βρήκα πολύ ενδιαφέρουσα. Ξεκίνησα σιγά σιγά αλαφροπατώντας, για να μη με πάρουν είδηση και σταματήσουν, ανηφόρισα στο στενό και πήγα στο παραθυράκι της κουζίνας το οποίο ήταν ανοιχτό. Ο Μπακοδήμος με τον Κοντόκωστα ήσαν καθισμένοι στο τραπέζι ο ένας από δω κι ο άλλος από κει, κράταγαν με το δεξί τους χέρι το ποτήρι με το κρασί και τα μάτια τους τα είχαν καρφώσει στην οθόνη της τηλεόρασης. Σε κάθε θέμα των ειδήσεων που άκουγαν, έκαναν και οι δυο τοποθετήσεις, εκφράζοντας τη γνώμη τους. Στο ένα θέμα βρίζανε, στο άλλο καταριόνταν ή επαινούσαν. Συγκεχυμένα συναισθήματα και τοποθετήσεις. Πάντως, σε κάθε θέμα, μα σε κάθε θέμα, είχαν μεταξύ τους... διαφωνίες.

– Τι λες, βρε βλάκα; έλεγε ο ανιψιός στον μπάρμπα.

– Σώπα, βρε ηλίθιε, ν' ακούμε, απαντούσε ο μπάρμπα στον ανιψιό.

Γενικώς και ειδικώς τουρτουλούκι.

Η Αντιγόνη καθόταν στο παραγώνι, παρόλο που το τζάκι δεν ήταν αναμμένο, γιατί δεν ήταν ακόμα καιρός για τζάκι, κι έγνεθε με τη ρόκα της. Κάπου κάπου, όταν τολμούσε να συμπληρώσει κι αυτή τα δικά της, την αποστόμωνε ο άντρας της λέγοντάς της:

– Σώπα εσύ, μωρή, τι ξέρεις εσύ απ' αυτά;

Πήγα λοιπόν στο παράθυρο που ήταν ανοιχτό, άνοιξα την κάμερα και άρχισα να καταγράφω. Κάποια στιγμή ο Μπακοδήμος, παρόλο που δεν έβλεπε καλά, είδε το κόκκινο λαμπάκι της κάμερας. Παραξευέντηκε! Εν τω μεταξύ φαίνεται πως είχε βάλει στο στόμα του έναν μεζέ από το μεσημέρι κι ακόμα δεν είχε καταφέρει να τον μασήσει, μια και διέθετε μόνο τα ούλα, χωρίς τα δόντια... Μασώντας τον μεζέ, κοίταξε, ξανακοίταξε και αφού δεν μπόρεσε να καταλάβει τι ήταν, σηκώθηκε και κατευθύνθηκε προς το παράθυρο να ελέγξει το φαινόμενο.

– Τι είναι, ρε μπάρμπα; ρώτησε ο Κοντόκωστας.

– Ξέρω γω; Ένα κόκκινο φως ήτανε εδώ στο παράθυρο.

– Σώπα, ρε μαύρε. Τα μάτια σου κάνουνε πουλάκια, φαίνεται.

Εγώ, αμέσως μόλις έκανε την κίνηση να 'ρθει στο πα-

ράθυρο, έκλεισα την κάμερα και κρύφτηκα πίσω στο σοκάκι του Μπακοδήμου. Αφού δεν είδε τίποτα το αξιοπεριεργο στο παράθυρο, γύρισε πίσω στη θέση του μασώντας ακόμα τον μεζέ.

– Κάτσε κάτω, ρε κουρούνη. Τα μάτια σου κάνουνε πουλάκια.

– Τι διάλο λες; Αφού το είδα. Ήταν ένα κόκκινο φωτάκι!

– Μπα, μαύρε, απόγινες μπίτι; του είπε η γυναίκα του.

Μόλις έκατσε στη θέση του, εγώ ξαναγύρισα στο παράθυρο τραβώντας βίντεο.

– Να το πάλι, το βλέπεις; κάνει στον ανιψιό του.

Μέχρι να γυρίσει ο Κοντόκωστας προς το παράθυρο, γιατί ήταν σχεδόν πισώπλατα, είχα κλείσει την κάμερα και είχα κρυφτεί.

– Πού είναι, ρε μπάρμπα; Πάει στον διάολο, μουρλάθηκες μου φαίνεται.

Έκανα δυο τρεις απόπειρες ακόμα να καταγράψω τα όσα λέγανε και σχολιάζανε, αλλά η εμφάνιση του μυστηρίου στο παράθυρο στάθηκε αφορμή, κυρίως για την Αντιγόνη, ν' αρχίσει να λέει για διάφορα ξωτικά στο χωριό, όπως της τα είχε διηγηθεί κι αυτηνής η γιαγιά της. Αφού τους έδωσα θέμα για να περάσουν τη βραδιά τους, έφυγα από το σπίτι συγκρατώντας με δυσκολία τα γέλια μου.

Το πρωί, στο παγκάκι όπου συναντηθήκαμε και περιμέναμε τον φούρναρη να πάρουμε ψωμί (γιατί είχαν σταματήσει προ πολλού τα ζυμώματα και τα φουρνίσματα), λέγαμε διάφορα για δουλειές, για πολιτική κτλ., και περίμενα να δω αν ο Μπακοδήμος θα κάνει καμιά κουβέντα για το βραδινό θέμα με το κόκκινο φωτάκι στο παράθυρο. Τίποτα. Τρωγόμενα μέσα μου, πώς να το φέρω στη συζήτηση, για να ιδώ τις αντιδράσεις του Μπακοδήμου.

– Βρε παιδιά, λέω σοβαρά σοβαρά. Το ξέρω, θα με κοροϊδέσετε, μα θα σας το πω. Χθες το βράδυ γύριζε εδώ γύρω ένα κόκκινο φωτάκι!

Αμέσως ο Μπακοδήμος τσίμπησε:

– Τι; Το είδες κι εσύ; με ρώτησε.

– Γιατί, το είδες κι εσύ; του απαντάω.

– Χθες το βράδυ, που καθόμαστε από κει στο κουζινάκι με την Αντιγόνη και τον κοντό, το είδα. Ήταν ένα κόκκινο φωτάκι! Όταν πήγαινα κοντά να ιδώ τι είναι, χανότανε. Όταν καθόμουνα στη θέση μου, ξαναρχότανε! Μυστήρια πράγματα.

– Εγώ που κατέβηκα κατά τις δέκα να πάου προς νερού μου, το είδα κει πάνω, στο κλήμα του Τέλιου του Ζαργάνια.

– Έχουμε μουρλαθεί ούλοι, που να σας πάρει ο διάο-

λος. Αλαφροϊσκιωτοι είσαστε; είπε ο Ντίνος ο Τσούλιας γελώντας.

– Άσ' τον Ντίνο να λέει, απάντησε ο Θανάσης ο Σουγλήρης. Εμένα μου έλεγε ο πάπιος (εννοώντας τον πατέρα του) ότι κάθε βράδυ γυρίζει ο οδηγός του χωριού γύρω γύρω και το προστατεύει. Άκουγε κάθε βράδυ το τροκάνι του.

– Σωπάστε, ρε, αγγελοκρουσμένοι είσαστε, είπε ο Γιάννης ο Τσούλιας, ο οποίος πίστευε μεν στα ξωτικά, πλην όμως για την περίπτωση αυτή που συζητάγαμε ήταν αρνητικός.

Ο καθένας έλεγε την παρπαρόλα του κι εγώ το γλένταγα αρκούντως, παρεμβαίνοντας κάπου κάπου για να ενισχύω τη συζήτηση, βάζοντας δηλαδή προσανάμματα στη φωτιά. Αφού είχε εξελιχθεί η πλάκα για καλά, ανέβηκα στο σπίτι, πήρα την κάμερα και κατέβηκα κάτω. Πάω

δίπλα στον Μπακοδήμο, την ανοίγω και μόλις βλέπει το λαμπάκι, φωνάζει:

– Να, αυτό ήταν, λέει με βεβαιότητα. Α να χαθείς, Μπαρούνη, μας λαχτάρησες χθες το βράδυ!

– Χα χα χα, ακούστηκε το δυνατό γέλιο του Κοντόκωστα από την εξώπορτα του κατωγιού του, από την οποία παρακολουθούσε τη συζήτηση. Μάλιστα σε κάποια ένταση είχε παρέμβει για να μας βεβαιώσει ότι το είχε δει κι αυτός.

Ο Μπακοδήμος, στο τέλος, έριξε τη γνωστή ατάκα του:

– Μπράβο, μάτι μου, αυτά σε μάθανε στη σχολή που πήγαινες για παπάς; ☺

Από το βιβλίο του Γ. Γιαννακόπουλου

Θρύλοι, φάρσες και πλάκες Κατουλουκαβιτσιάικες

Η ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΗ ΤΗΣ ΠΙΤΑΣ ΤΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ

Αγαπητοί απόφοιτοι,

Σας ενημερώνουμε ότι την **Κυριακή 20 Ιανουαρίου 2019** θα τελεστεί Αρχιερατική Θεία Λειτουργία στον **Ιερό Μητροπολιτικό Ναό Αγίου Βασιλείου Τριπόλεως** για τους αποφοίτους του Εκκλησιαστικού Λυκείου Κορινθίας και εν συνεχεία η κοπή της πρωτοχρονιάτικης πίτας μας στο **Τουριστικό Περίπτερο Άλσους Αγίου Γεωργίου** και **ώρα 13:00** (τηλ. κέντρου: 2710222971 και 2710238433). Στην πρώτη αυτή εκδήλωση δίνεται η δυνατότητα γνωριμίας και σύσφιξης των σχέσεων μεταξύ των παλαιών μαθητών, γι' αυτό παρακαλείστε άπαντες να ανταποκριθείτε θετικά στο κάλεσμα αυτό, αφού είναι χρέος μας να μην αφήσουμε τη λήθη να κερδίσει και να αφανίσει πλήρως ό,τι θυμίζει τη Γεραρά Εκκλησιαστική Σχολή Κορίνθου, της οποίας συνέχεια υπήρξε το σχολείο όπου όλοι φοιτήσαμε. Χρέος μας είναι να θυμόμαστε, να διηγούμαστε και να διατηρούμε στη μνήμη μας τα όσα ζήσαμε, αφού ό,τι είμαστε σήμερα το οφείλουμε εν πολλοίς στο Εκκλησιαστικό Λύκειο.

Την ανάληψη ευθύνης αυτής της οργανώσεως συνάντησης-εκδήλωσης, έπειτα από πρόταση κατά τη συνάντηση αντιπροσώπων διαφόρων Μητροπόλεων στον Ισθμό Κορίνθου στις 6 Οκτωβρίου 2018, επωμίστηκαν

οι δραστήριοι ιερείς της Ιεράς Μητροπόλεως Μαντινείας και Κυνουρίας: π. Σωτήριος Αθανασούλιας, π. Νικόλαος Σουρλίγκας και π. Δημήτριος Τσεκούρας, στους οποίους αξίζουν θερμές ευχαριστίες.

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαντινείας και Κυνουρίας κ. Αλέξανδρος, πληροφορηθείς την ως άνω εκδήλωση στην Τρίπολη –πρωτεύουσα της Περιφέρειας Πελοποννήσου και έδρα της Μητροπόλεώς του–, πρότεινε μετά χαράς την τέλεση Αρχιερατικής Θείας Λειτουργίας και την ευλογία της πίτας μας, διά τα οποία τον ευχαριστούμε θερμώς. Δεδομένου ότι ο Σεβασμιώτατος είναι απόφοιτος της Εκκλησιαστικής Σχολής Κορίνθου, θα είναι άκρως τιμητική η παρουσία αποφοίτων της Ε.Σ.Κ. που δύνανται να παραστούν.

ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΛΟΙ ΠΑΡΟΝΤΕΣ!

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΟ ΑΓΙΟ ΔΩΔΕΚΑΗΜΕΡΟ!!!

Σημείωση: Οι μη δυνάμενοι να παραστούν στη Θεία Λειτουργία, λόγω λειτουργικών καθηκόντων, ας προσέλθουν στο κέντρο για την κοπή της πίτας μας. Για περισσότερες πληροφορίες επικοινωνήστε με τον εφημέριο του **Ιερού Ναού Αγίου Βασιλείου Τριπόλεως π. Σωτήριο Αθανασούλια: 6947074824.**

Η ΣΤΗΛΗ ΤΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ

Είμαστε οι ανυποψίαστοι πρωταγωνιστές μιας λυτρωτικής συνύπαρξης που μας χάρισε απλόχερα «πνευματική ταυτότητα ζωής».

Γιάννης Ιωαννίδης

Σ' αυτή τη σελίδα μπορεί κάθε μέλος της Ένωσης να στέλνει τις συνεργασίες του για δημοσίευση. Εφόσον είναι εφικτό, μπορούν να στέλνουν τα κείμενά τους σε δισκέτα υπολογιστή ή σε CD, ή στην ηλεκτρονική διεύθυνση mkal8645@gmail.com. Εννοείται βέβαια ότι λόγω στενότητας του χώρου οι επιστολές σας θα πρέπει να έχουν μειωμένη έκταση (έως 300 λέξεις). Με μεγάλη μας χαρά θα δεχόμαστε υποδείξεις και προτάσεις σας για τη βελτίωση της ύλης και την καλύτερη εξυπηρέτηση των σκοπών της ΕΝΩΣΗΣ μας.

Ζητούμε συγγνώμη που, λόγω πληθώρας ύλης, δεν μπορέσαμε να δημοσιεύσουμε όλες τις συνεργασίες που στάλθηκαν. Αυτές θα δημοσιευθούν σε επόμενα φύλλα.

Μπορείτε να στέλνετε τις επιστολές σας στο φαξ 210 2819550 ή στο e-mail: mkal8645@gmail.com και τις συνδρομές σας στον λογαριασμό της ΕΤΕ, IBAN GR 0701101510000015129611214.

Γιατί το λέμε έτσι;

Του Γιώργη Χρ. Γιαννακόπουλου

ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΣΑΜΙΚΟ ΧΟΡΟ

Πολλοί λαογράφοι, μουσικολόγοι, χοροδιδάσκαλοι, μουσικοί, ραδιοφωνικοί ή τηλεοπτικοί παραγωγοί κ.λπ., όταν αναφέρονται στον λεβέντικο, πηδηχτό χορό των έξι μέτρων (μετρημένο σε τρεις κινήσεις), τον τσάμικο, τον οποίο συναντάμε σε πολλά γεωγραφικά διαμερίσματα της πατρίδας μας (Μοριά, Ρούμελη, Θεσσαλία, Ήπειρο), αναφέρουν ότι προέρχεται από τους Τσάμηδες ή την Τσαμουριά. Μέγα ολίστημα το οποίο ενδεχομένως να δημιουργεί και εθνικιστικές διεκδικήσεις από κάποιους εθνικιστές (Τσάμηδες). Είτε από άγνοια είτε από πρόχειρο και ανεύθυνο συνειρμό της λέξεως υποστηρίζουν αυτή την εσφαλμένη άποψη.

Την ονομασία «τσάμικος» στον συγκεκριμένο πηδηχτό χορό την έδωσαν οι Τούρκοι κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας και προέρχεται από την τούρκικη λέξη τσαμ (çam), που σημαίνει πεύκο, και εννοούσαν τον χορό που χόρευαν οι αρματολοί και οι κλέφτες κάτω από τα πεύκα.

ΤΑ ΣΥΚΑ ΣΥΚΑ ΚΑΙ Η ΣΚΑΦΗ ΣΚΑΦΗ

Πολλές φορές ακούμε στις συζητήσεις μας με φίλους, από την τηλεόραση ή το ραδιόφωνο, να λένε κάποιιοι: «Τα σύκα σύκα και η σκάφη σκάφη».

Αλήθεια, τι σχέση μπορεί να έχουν αυτά τα δύο πράγματα μεταξύ τους!

Ε λοιπόν, η σωστή έκφραση είναι: «Τα σύκα σύκα και οι κάθοι κάθοι».

Τι είναι όμως οι κάθοι;

Κάθοι λέγονται τα σύκα που βγαίνουν πρώτα, που σε κάποιες περιοχές, όπως στη δική μου για παράδειγμα, την Ηλεία, τους ονομάζουμε και πρωτολάτες. Αυτοί δεν ωριμάζουν, δεν τρώγονται, δηλαδή, αλλά εμφανίζονται πρώτοι ώστε να γονιμοποιήσουν το δένδρο, τη συκιά, για να καρποφορήσει.

Από τώρα και στο εξής λοιπόν: «Τα σύκα σύκα και οι κάθοι κάθοι».

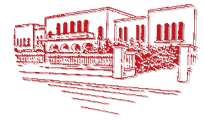
ΜΕ ΤΗΝ ΨΥΧΗ ΣΤΟ ΣΤΟΜΑ

Αυτή τη φράση τη συναντάμε στα «Αναργύρια Αποσπάσματα», τα οποία έγραψε ένας άγνωστος καλόγηρος της Μονής των Αγίων Αναργύρων στην Αθήνα. Ο μοναχός, ο οποίος προφανώς είχε θλιβερές αναμνήσεις από παλιά γεγονότα, γράφει: «...Οι του αγίου Μελετίου αδελφοί εις την Μονήν του εισεκομίσθησαν φέροντες την ψυχήν αυτών επί των χειλέων των». Μεταφράζοντάς το: «Οι του αγίου Μελετίου αδελφοί μπήκαν στη Μονή με την ψυχή στο στόμα». Η φράση λοιπόν αυτή έμεινε και λέγεται πολύ συχνά όταν κάποιος έχει άγχος, π.χ.: «άσε, έφτασα με την ψυχή στο στόμα» ή «τελείωσα τη δουλειά με την ψυχή στο στόμα».

ΚΑΒΑΛΗΣΕ ΤΟ ΚΑΛΑΜΙ

Η φράση αυτή έχει τη ρίζα της μάλλον στην αρχαιότητα. Οι Σπαρτιάτες την έλεγαν για να πειράξουν τον Αγησίλαο από μια ιστορία που συνέβη με πρωταγωνιστή τον ίδιο. Ήταν γνωστό στη Σπάρτη ότι ο Αγησίλαος αγαπούσε υπερβολικά τα παιδιά του. Έτσι λοιπόν για να κάνει το χατίρι των παιδιών, αναγκαζόταν να παίρνει ένα καλάμι και να κάνει τον καβαλάρη στο άλογο. Μια μέρα λοιπόν μπήκε στο σπίτι ένας γείτονας και τον είδε σ' αυτή τη στάση. Ο Αγησίλαος τον παρακάλεσε να μην κοινοποιήσει αυτό που είδε προτού γίνει και αυτός πατέρας και νιώσει τι θα πει να παίζεις με τα παιδιά σου.

Ο γείτονας όμως δεν πειθάρχησε και έκανε γνωστό σε όλη την πόλη πως ο Αγησίλαος καβάλησε το καλάμι. Έτσι, με την πάροδο του χρόνου η φράση άλλαξε ερμηνεία και τη λέμε συχνά για κάποιον του οποίου «πήρανε τα μυαλά του αέρα». ☉

Ο Ανδρέας... κι εγώ

Του Μιχάλη Π. Καλλαρά

Καλημέρα. Πώς σε λένε;»
«Μιχάλη».

«Θα ήθελες να κοιμάται στο διπλανό κρεβάτι ο γιος μου ο Ανδρέας;»

Ήμουν σκυμμένος και τακτοποιούσα τα πράγματά μου. Γύρισα να κοιτάξω από εκεί όπου ερχόταν η φωνή. Μια ευγενική γυναικεία μορφή δίπλα μου με τον γιο της με κοίταζε με βλέμμα εξεταστικό αλλά γεμάτο καλοσύνη.

«Τι λες λοιπόν;»

Έγνεψα καταφατικά και χαμογέλασε.

«Έλα, Ανδρέα, και δώσε το χέρι σου στον Μιχάλη. Θέλω να βοηθάτε ο ένας τον άλλον και να γίνετε φίλοι».

Ήταν Σεπτέμβριος του 1954. Είχαμε δώσει εισαγωγικές εξετάσεις στην Εκκλησιαστική Σχολή Κορίνθου για την Α' Τάξη. Εξετάσεις δύσκολες, με στόχο την υποτροφία. Είχαμε πετύχει και οι δυο τους στόχους μας στην πρώτη σειρά και με τον ίδιο βαθμό! Η μοίρα το θέλησε να δημιουργήσουμε μέσα από τις κοινές εμπειρίες και δραστηριότητες, μέσα από δύσκολες συνθήκες μέσα στη σχολή μια σχέση δυνατή, μια φιλία εγκάρδια, που δε στηρίχτηκε σε ένα ψεύτικο προφίλ αλλά στην ειλικρίνεια, στην αφοσίωση, στην εμπιστοσύνη και στον αλληλοσεβασμό. Χαιρόμασταν πραγματικά με την επιτυχία του άλλου και γι' αυτό σταθήκαμε ο ένας δίπλα στον άλλο, ακόμα και στις δύσκολες στιγμές.

Μαζί στο ίδιο θρανίο του σχολείου, μαζί στην ίδια σχολή του πανεπιστημίου. Σε διπλανά κρεβάτια ως μαθητές, στα ίδια σπίτια σε όλα τα χρόνια της φοιτητικής μας ζωής, μαζί χαρές, μαζί και λύπες και απογοητεύσεις. Μαζί μαλώναμε, μαζί τα βρίσκαμε και στηριζόταν ο ένας στον άλλο όποτε είχαμε ανάγκη. Μια σχέση μοναδική, καταλυτική. Ταίριαζαν, φαίνεται, η φιλοσοφία και η οπτική μας για τα πράγματα.

Θα αναφερθώ σε μερικά περιστατικά από τα φοιτητικά μας χρόνια:

Α) Όταν τελειώσαμε τη σχολή, έπρεπε να προετοιμαστούμε για τις εισαγωγικές εξετάσεις «εις μίαν των θεολογικών σχολών και μόνον», όπως έγραφε το πτυχίο μας. Από τη στιγμή που δε γίναμε ιερείς, δεν είχαμε δικαίωμα να μπούμε σε καμιά άλλη σχολή. Στη Θεολογική Σχολή και μόνο! Κάποια παιδιά που είχαν τις οικονομικές δυνατότητες πήγαν να προετοιμαστούν σε φροντιστήριο. Τότε λειτουργούσαν μόνο δύο φροντιστήρια, του Χατζή και του Θεάκου, στην πλατεία Κάνιγγος. Εμείς δεν είχαμε χρήματα για φροντιστήριο. Αποφασίσαμε, λοιπόν, να προετοιμαστούμε μόνοι. Ο Ανδρέας ήλθε στο χωριό μου. Εμείς τότε είχαμε φυτέψει περιβόλι και ο πατέρας μου είχε φτιάξει μια ωραία καλύβα από σκίνα. Εκείνη η καλύβα υπήρξε ο ιδανικός τόπος για διάβασμα. Πράγματι, φτάσαμε στο

τέλος να μην έχουμε τίποτα αδιάβαστο! Γύρω στις 20 Αυγούστου φτάσαμε στην Αθήνα. Χρήματα για ξενοδοχείο δεν είχαμε. Φτάσαμε μέχρι τη Γλυφάδα. Εκεί δούλευε ο πατέρας του Ανδρέα εργάτης σε έργα για την επέκταση του Αεροδρομίου του Ελληνικού. Μείναμε με τα λιγοστά πράγματά μας και χωρίς σκεπάσματα σε κάτι βίλες που είχαν εκκενωθεί και θα τις γκρέμιζαν σε λίγες μέρες! Δώσαμε εξετάσεις στο τέλος Αυγούστου με πολύ μεγάλη επιτυχία. Ο Ανδρέας μάλιστα κέρδισε υποτροφία κι εγώ παρά λίγο να τα καταφέρω!

Β) Στα φοιτητικά μας χρόνια στη Θεολογία, είχαμε νοικιάσει δωμάτιο στη Δάφνη, απέναντι από τη Γυμναστική Ακαδημία. Γνωριστήκαμε μέσω ενός συμπατριώτη μου σπουδαστή και με άλλους σπουδαστές της ΕΑΣΑ (έτσι λεγόταν τότε η Γυμναστική Ακαδημία) και συναντιόμαστε πολλές φορές σε ένα καφενείο εκεί κοντά. Χαζεύαμε τους άλλους που έπαιζαν χαρτιά και ο χαμένος κερνούσε τον νικητή καφέ ή γλυκό. Κάποια μέρα μού λέει ο Ανδρέας: «Ετούτοι εδώ δεν τα καταφέρνουν καλά με την ξερή ή τη δηλωτή. Δεν τους παίζουμε ζευγάρια, για να φάμε κανέναν μπακλαβά και να μην τρέχουν τα σάλια μας βλέποντας τους άλλους να τρώνε;» Κι έτσι αρχίσαμε τη φάμπρικα... Κερδίσαμε, οι άλλοι πείσμωναν. Την άλλη μέρα τους ξανακερδίσαμε. Ξαναπείσμωναν. Έτσι καταφέρναμε τις περισσότερες φορές να τρώμε το γλυκάκι μας εις... υγείαν των χαμένων...

Γ) Στο δωμάτιο όπου μέναμε οι δυο μας μαζί με τον Κώστα τον Σταυρόπουλο, μαγειρεύαμε αρκετές φορές. Υπήρ-

χε ένα πολύ μικρό κουζινάκι δίπλα, χαμηλοτάβανο όμως. Ίσα ίσα που χωρούσαν όρθιοι. Ο Ανδρέας είχε φέρει μια μεγάλη γκαζιέρα που δούλευε με τρόμπα. Μερικές φορές όμως κάτι γινόταν: η γκαζιέρα μπουκωνε και πεταγόταν η φωτιά πολύ ψηλά. Εκείνες τις μέρες δίναμε εξετάσεις σε ένα πολύ δύσκολο μάθημα και χρειαζόταν πολύ διάβασμα. Δεν είχαμε χρόνο να πάμε στη λέσχη για φαγητό. Αποφασίσαμε να μαγειρέψουμε φασολάδα. Βάλαμε λοιπόν τα φασόλια να βράζουν κι εμείς στο δωμάτιο διαβάζαμε μανιωδώς και ξεχαστήκαμε. Κάποια στιγμή έρχεται πανικόβλητη μια γειτόνισσα γνωστή μας και φωνάζει δυνατά: «Φωτιά, φωτιά, καίγεστε! Βγαίνει πολύς καπνός από την κουζίνα σας!».

Τρέξαμε. Είχε φουντώσει η καλαμωτή της οροφής. Τι να κάνουμε; Ρίξαμε νερό, δεν έσβηνε. Μας έσωσε μια παλιά κουβέρτα! Σκεπάσαμε μ' αυτή τη φλεγόμενη οροφή, έσβησε η φωτιά και... ησυχάσαμε. Περιττό να σας πω ότι η γκαζιέρα πετάχτηκε αμέσως στα σκουπίδια. Κι εμείς μείναμε νηστικοί εκείνο το μεσημέρι, μακαρίζαμε όμως την τύχη μας γιατί προλάβαμε ένα μεγάλο κακό. Το μάθημα το περάσαμε όμως και με καλό βαθμό!

Τι να πρωτοθυμηθώ από τη ζωή μου με τον Ανδρέα.

Α, και κάτι άλλο: Κάθε μέρα πηγαίναμε στο πανεπιστήμιο... με τα πόδια. Δεν κουραζόμαστε. Κι άλλες φορές σταματούσαμε στο Ζάππειο, στο γυμναστήριο του Εθνικού, και γυμναζόμαστε μία ώρα, γιατί έπρεπε να συμπληρώσουμε κάποιες υποχρεωτικές παρουσίες στη γυμναστική. Στη συνέχεια οδεύαμε για το πανεπιστήμιο.

Τελειώσαμε τη Θεολογική, μπήκαμε στο Ιστορικό-Αρχαιολογικό της Φιλοσοφικής. Η φιλία μας ακλόνητη. Πήραμε το πτυχίο.

Αργότερα, οι αλλαγές και οι εξελίξεις στη ζωή του καθενός μας, οι διάφορες, επαγγελματικές κυρίως, υποχρεώ-

σεις, ο γάμος και άλλα, έκαναν τον καθένα μας να τραπεί σε δικά του μονοπάτια. Η αλληλοεκτίμηση, όμως, και η αγάπη παρέμειναν, και όποτε παρουσιαζόταν κάποια ανάγκη ο άλλος ήταν παρών για να συμπαρασταθεί και να βοηθήσει.

Η παιδική μας ηλικία, τα τραύματα, αυτά που φαίνονται και όσα δε φαίνονται αποτέλεσαν καταλυτικούς παράγοντες και επηρέασαν όλη την πορεία μας στη ζωή. Δε θυμόμαστε με νοσταλγία τα παιδικά μας χρόνια. Ανέχεια, φτώχεια, οικογενειακά προβλήματα, αυταρχικές συμπεριφορές των δασκάλων μάς εμπόδιζαν να χαρούμε τα παιδικά μας χρόνια. Όμως, μέσα από τις δυσκολίες καταφέραμε να αντεπεξέλθουμε και να βγούμε τελικά ακόμα πιο δυνατοί. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ο Ανδρέας. Έχοντας περάσει δύσκολα παιδικά χρόνια, έχοντας στερηθεί βασικά πράγματα, ανθρώπους και ευκαιρίες και έχοντας βιώσει καταστάσεις και συναισθήματα που δεν άρμοζαν στην ηλικία του, χαλύβδωσε τον εαυτό του, σκληραγωγήθηκε από μικρός και απέκτησε το ένστικτο και την ικανότητα να αναγνωρίζει τους κινδύνους από μακριά, να προσπαθεί συνεχώς και να μην επαναπαύεται ή να τα παρατάει με την πρώτη δυσκολία. Απέκτησε πείσμα, τόλμη, ευρηματικότητα και επινοητικότητα στην αντιμετώπιση των προβλημάτων, και έφτασε στο ζηλευτό σημείο να πετυχαίνει (με αγώνα βέβαια και μεγάλη προσπάθεια) ό,τι επεδίωκε. Έτσι έφτασε ψηλά και αναδείχτηκε σπουδαίος επιστήμονας και άνθρωπος. Έτσι κατάφερε να αλλάξει εντελώς τη ζωή του και να εμπνεύσει τους νέους ανθρώπους που υποφέρουν από αντίστοιχες δυσκολίες, ώστε να διεκδικήσουν κάτι καλύτερο και να βγουν νικητές της ζωής.

Ας είναι αιώνια η μνήμη του. ☺

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΥΜΜΑΘΗΤΕΣ ΜΑΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Επειδή δεχόμαστε τηλεφωνικά μηνύματα συμμαθητών-αποφοίτων της **Εκκλησιαστικής Σχολής Κορίνθου** που κατοικούν στο εξωτερικό και επιθυμούν να ενημερώνονται σχετικά με την πορεία της Ένωσής μας από τη **ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ**, τους πληροφορούμε ότι δεν είναι ανάγκη να μας ζητούν να τους στείλουμε την εφημερίδα μας. Μπορούν να τη διαβάσουν πλέον ηλεκτρονικά στη διεύθυνση **www.eask.gr**.

Επίσης μπορούν να διαβάζουν και το λεύκωμά μας και άλλες ειδήσεις στο **Εκκλησιαστική Σχολή Κορίνθου**.

Να τα πούμε;

Λαός πυροχαρής και πυριούσιος

Αδει ο Κώστας Μπιρίρης

Φυλετικό μας στοιχείο δεν είναι μόνο το φως. Είναι και το πυρ. Αλήθεια, τι λαός πυροχαρής και πυροθρεμμένος που είμαστε εμείς οι Έλληνες; Τι ηδονική ανατριχίλα μάς δημιουργεί η φωτιά; Με τι ευχαρίστηση γεμίζει το είναι μας, όταν κατακλύζει τα ρουθούνια μας ο καπνός; Εμείς οι Έλληνες βάζουμε τη φωτιά με την ίδια ευκολία που βάζουμε το μπλουζάκι μας, λες και δεν μπορούμε να ζήσουμε χωρίς τσουρούφλισμα. Λες και δεν κάνουμε καθόλου χωρίς εγκαύματα. Και τι μεθόδευση, τι σύστημα! Ανά εκατό πυρκαγιές σ' αυτή τη χώρα, οι δέκα

μπαίνουν από φανερή αμέλεια και οι ενενήντα από κρυφή επιμέλεια. Και τι σχέση, τι εξάρτηση από τη φωτιά! Μερικοί δεν μπορούν να ζήσουν ούτε μέρα χωρίς να βλέπουν φλόγες. Πήγε ένας λεβεντονιός γείτονας μου να κλέψει, δε βρήκε στα συρτάρια τις λίρες που οραματιζόταν, τράβηξε το κουτί με τα σπύρτα και έκανε το ξένο σπίτι σαν το Κούγκι του καλόγερου Σαμουήλ. Και να σκεφτείτε πως αυτός ο νεαρός, την πρώτη συμβουλή που έμαθε στη ζωή του, δεν ήταν «τίμα τον πατέρα σου και τη μητέρα σου» αλλά «μην πετάτε σπύρτα και σιγάρα αναμμένα».

Οι σχέσεις μας βέβαια με τη φωτιά δεν είναι τωρινές, ούτε τυχαίες. Ξεκινάνε από τους απώτατους μυθολογικούς μας χρόνους. Ας είναι καλά ο Προμηθέας. Πήγε και έκλεψε τη φωτιά από τους θεούς! Εσείς, φίλοι, το πιστεύετε; Σαχλαμάρες. Ψεύδη ανυπόστατα. Οι θεοί, μάτια μου, τον είδαν και έκαναν το κορόιδο. Ας τον, σου λένε. Θα κλέψει τη φωτιά, θα την πάει στους ανθρώπους, θα την πάρουν και οι Έλληνες και δε θα μείνει χλωρή ούτε συκιά στην Καλαμάτα. Η χώρα θα μετατραπεί σε στουπί φλεγόμενο.

Έρχεται μετά ο Ηρακλής και αποδεικνύεται στη φωτιά... μανούλα. Πιάνει τη Λερναία Ύδρα, της κόβει τα κεφάλια, της τσουρουφλίζει τους λαιμούς και... άσ' την να περιμένει κεφαλές νέας εσοδείας.

Πιάνει αργότερα και ο Μεγαλέξανδρος και συνεχίζει τη φυλετική μας πικετοφορία. Παρόλη την καλή ανατροφή που είχε πάρει, σε όσους δεν του επεφύλασσαν καλή

υποδοχή, τους έβαζε την τρομάρα στα μπατζάκια τους.

Λαός πυροχαρής, κύριε. Σαν να μην έφταναν οι άλλες πυροδοτήσεις, έχεις και τους βυζαντινούς μας προγόνους να ψάχνουν και να εφευρίσκουν το «υγρόν πυρ». Βρε παιδιά. Δε φτάνει που δε θα μείνει τίποτα άκαυτο στη στεριά, πρέπει να καβαλίσουμε και τη θάλασσα;

Τι λαός πυροχαρής και πυριούσιος που είμαστε εμείς οι Έλληνες! Ακόμα και ο Γέρος του Μοριά, όταν έδινε το πρόσταγμα της μάχης, ηδονιζόταν, λέει, να προστάζει: «Φωτιά, ωρέ, φωτιά, πανάθεμά τους».

Λοιπόν, όταν ο διάβολος δεν έχει δουλειά, πάει και βάζει κάπου την ουρά του. Όταν ο Έλληνας δεν έχει δουλειά, πάει και βάζει φωτιές. Δηλαδή, και δουλειά να έχει, άμα του 'ρθει να βάλει φωτιά, θα ψάξει για σπύρτα. Για να καταλάβετε πως αυτό δεν είναι καθόλου τυχαίο, σκεφθείτε την επίδραση της φωτιάς στις καθημερινές μας εκφράσεις. Εμείς οι Έλληνες, αν κάποιος προδώσει ένα μυστικό μας, λέμε: «Αμάν, μ' έκαψες». Αν χάσουμε λεφτά, φωνάζουμε: «Αμάν, κήκα». Αν τραβήξουμε χαρτί και πάμε από 31 και πάνω, καιγόμαστε.

Άσε τις άλλες πυροεπιδράσεις. Οι άντρες αυτής της χώρας, όταν πολιορκούν ερωτικά μια γυναίκα, δε λένε «εγώ αυτήν θα την κατακτήσω ή θα την κερδίσω» αλλά «εγώ θα την... ψήσω».

Ως γνωστόν, στην εκτίμηση των ανδρών η γυναίκα και η μπριζόλα έχουν κάτι κοινό. Και τις δύο θέλουν να τις ψήσουν! Οι περισσότερες, βέβαια, αντί να ψηθούν προς

βρώσιν των επιθυμούντων, τους ψήνουν αυτές το ψάρι στα χείλη.

Τον κίνδυνο εμπρησμού ή αφανισμού των δασών και της οικοπεδοποίησης, στη συνέχεια, του εδάφους, αντιλήφθηκαν και αντέδρασαν πολύ γρήγορα και οι Πατέρες της Εκκλησίας. Έτσι βλέπουμε την Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Ελλάδος, τον Απρίλιο του 1845, να κάνει τον πρώτο και ίσως τον μοναδικό αφορισμό στον κόσμο εναντίον εμπρηστών και οικοπεδοφάγων. Από τον αφορισμό αυτό, που τον υπογράφουν πέντε Μητροπολίτες, αντιγράφουμε σήμερα ένα απόσπασμα ελαφρώς μεταφρασμένο:

«Όσοι από τους ανθρώπους ή επίτηδες ή από έλλει-

ψη ενδιαφέροντος για το συμφέρον τους ή για να βλάψουν κάποιον άλλο, παρακούσουν τις πατρικές συμβουλές της Ιεράς Συνόδου και επιμένουν στη διεστραμμένη τους πρόθεση εξακολουθώντας να καίνε δάση, καθώς και όσοι προτρέπουν άλλους να κάνουν αυτή τη βρομερή πράξη, θεωρούνται κακοποιοί και επιβλαβείς στην κοινωνία. Γι' αυτό, να είναι αφορισμένοι και ασυγχώρητοι και να μη λιώσει το σώμα τους μετά τον θάνατό τους».

Δεν ξέρουμε αν έλιωσε το σώμα τους. Η Αττική, πάντως, έγινε στάχτη. Οι εμπρηστές, εκτός των άλλων, είναι και αθεόφοβοι... ☉

Η λιτοδίαιτη ζωή μας

«Τη Ελλάδι αεί σύντροφος η πενία εστί». Ηρόδοτος

Του Γιώργου Φωτόπουλου

Η Ελλάδα ήταν και είναι μια φτωχή χώρα. Γι' αυτό και οι κάτοικοί της ανέκαθεν αποδημούσαν σε ξένες χώρες. Σήμερα όμως η χώρα μας μαστίζεται από σοβαρή οικονομική κρίση, που ποτέ στο παρελθόν δεν αντιμετώπισε. Δεν είναι μόνο φτωχή χώρα αλλά υπερχρεωμένη στους ξένους. Το κράτος δεν έχει χρήματα για να πληρώσει τους μισθούς των υπαλλήλων και των συνταξιούχων. Γι' αυτό εξακολουθεί να συνάπτει δάνεια.

Η κυβερνητική πολιτική εξαναγκάζει όσους έχουν κάποια οικονομική δυνατότητα να μη συμβάλλουν στη γενικότερη ευημερία και, το χειρότερο, να μην πληρώνουν φόρους. Από τους κατέχοντες διαρρέουν τα ευρώ ανεξέλεγκτα στο εξωτερικό, με ταξίδια, αγορές διάφορων πολυτελών ειδών, με καταθέσεις σε ξένες τράπεζες και με πολλούς άλλους τρόπους.

Με αυτή τη νοοτροπία η χώρα μας δε θα μπορέσει ποτέ να βγει από το οικονομικό αδιέξοδο και να προοδεύσει. Οι αρχαίοι Έλληνες και οι πρόγονοί μας γενικά μπόρεσαν να δημιουργήσουν κάποια οικονομική ευρωστία στον τόπο μας και, προπαντός, ανώτερο πολιτισμό, χάρη στη λιτότητα του τρόπου ζωής και την εργατικότητα τους. Το θαύμα του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού οφείλεται κατά κύριο λόγο σ' αυτήν ακριβώς την αρετή, τη λιτότητα και την αποστροφή της ευμάρειας. Η φτώχεια, που κατά τον Ηρόδοτο ήταν σύντροφος της Ελλάδας –και δυστυχώς ακόμα είναι–, έκανε τους Έλληνες τότε εργατικούς, αγωνιστικούς και φιλοπρόόδους. Σήμερα, όμως, οι σύγχρονοι Έλληνες δεν εκμεταλλεύονται την παραγωγή των προϊόντων τους

οι ίδιοι, αλλά την αναθέτουν στους αλλοδαπούς. Αυτό συμβαίνει με πολλά προϊόντα και, κυρίως, με τις ελιές.

Κάποτε η ανέχεια ξυπνούσε το μυαλό των Ελλήνων και δυνάμωνε την ενεργητικότητά τους, ενώ αντίθετα, η ευμάρεια είχε αποχαυνώσει τους αρχαίους ανατολικούς λαούς. Οι αρχαίοι Έλληνες προσπαθούσαν να νικήσουν και να ξεπεράσουν τη φτώχεια τους με την εργασία. Ο Θουκυδίδης γράφει στον *Επιτάφιο* του Περικλέους ότι οι Αθηναίοι, όταν φτώχαιναν, δεν ντρέπονταν να παραδεχτούν και να ομολογήσουν τη φτώχεια τους, αλλά θεωρούσαν μεγαλύτερη ντροπή να μην προσπαθούν να την ξεπεράσουν με την εργασία. Δεν περίμεναν τους «όλοι μαζί μπορούμε» να λύσουν το πρόβλημά τους και να τους συντηρούν!

Ακόμη, κατά τον Ηρόδοτο, οι αρχαίοι Έλληνες νικούσαν τη φτώχεια και με την αρετή και με την ισχυρή νομοθεσία. Σήμερα δυστυχώς αυτό δεν υπάρχει, η δε νομοθεσία προσδιορίζεται άνωθεν.

Με τη λέξη αρετή ο Ηρόδοτος εννοεί όχι μόνο τις ηθικές αρετές αλλά και τις διανοητικές, δηλαδή τη φιλοσοφία, την παιδεία, την αγάπη και τη μόρφωση. Γι' αυτό γράφει ότι στην Ελλάδα η αρετή δεν είναι έμφυτη αλλά επίκτητη. Αποκτάται με τη σοφία, δηλαδή τη φιλοσοφία και την παιδεία γενικά, καθώς και με την ισχυρή νομοθεσία και την υπακοή στον νόμο.

Άλλωστε οι αρχαίοι Έλληνες είχαν και την αρετή του μέτρου, τηρούσαν σε όλα το μέτρο, δεν ήσαν υπερβολικοί και άμετροι σε τίποτα. Δεν έκαναν σπατάλες, δεν τους

άρεσαν η χλιδή και η πολυτέλεια, που ήσαν χαρακτηριστικά των ανατολικών λαών.

Το παράδειγμα των αρχαίων Ελλήνων πρέπει να μας διδάξει. Η λιτότητα δεν είναι μόνο μια ηθική αρετή που εξασφαλίζει την αληθινή ευδαιμονία, την υγεία και την ελευθερία, αλλά είναι και το μόνο με το οποίο μπορούμε να βγούμε από τη σημερινή κρίση. Βέβαια, όταν ακούμε λιτότητα σήμερα, μας προκαλείται θυμηδία, καθώς και ει-

ρωνικά σχόλια. Ίσως δικαιολογημένα, αφού ξέρουμε ότι οι κυβερνώντες, οι ευκατάστατοι και οι πολλά έχοντες δεν την τηρούν.

Πάντως, εμείς που ζούμε λιτά, ας προσέξουμε, γιατί έρχονται δύσκολες μέρες και η «εσχάτη πλάνη» θα αποβεί χειρότερη της πρώτης. Είναι ανάγκη να ξαναβρούμε ως Έλληνες τις παλαιές αρετές μας, να ζήσουμε με μέτρο και ανάλογα με τις οικονομικές μας δυνατότητες. ☉

ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΘΕΜΑΤΑ

Η «πέινα» και η «δίψα» του χριστιανού

Του Δημ. Α. Δρίτσα, Δρος Θεολογίας

Οι δύο λέξεις του τίτλου του άρθρου δηλώνουν τις δύο φυσικές ανάγκες του ανθρώπου που είναι απαραίτητες για την επιβίωσή του. Βασική πεποίθηση του χριστιανού είναι η εν μέτρω ικανοποίησή τους, αφενός μεν γιατί υποβόσκει ο κίνδυνος της ειδωλοποίησης των υλικών αγαθών, αφετέρου δε η χρήση τους ως μέσων ηδονικής απόλαυσης. Σ' αυτή όμως την περίπτωση δίδεται προτεραιότητα στο υλικό στοιχείο της ανθρώπινης υπόστασης. Η θέση βέβαια αυτή έρχεται σε αντίθεση με τη χριστιανική αντίληψη, ότι αξιολογικά προηγείται το πνευματικό στοιχείο του ανθρώπου. Επομένως ο χριστιανός τρώγει και πίνει όσα του είναι αναγκαία να ζει, με υψηλό στόχο την επιτυχία του «καθ' ομοίωσιν». Η άποψη αυτή βέβαια δεν έχει απαγορευτικό χαρακτήρα για τη συμμετοχή του χριστιανού σε εορταστικές και χαρούμενες εκδηλώσεις, που σχετίζονται με σημαντικά γεγονότα της προσωπικής, οικογενειακής και κοινωνικής ζωής. Είναι ευνόητο ότι σ' αυτές τις περιπτώσεις επιτρέπεται η λελογισμένη οινοποσία και το φαγητό, γιατί σύμφωνα με τον ψαλμικό στίχο «και οίνος ευφραίνει καρδίαν ανθρώπου... και άρτος καρδίαν ανθρώπου στηρίζει» (Ψαλμ. 103, 15).

Ο δε Απόστολος Παύλος συμβουλεύει: «Μηκέτι υδροπότει, αλλ' οίνω ολίγω χρω διά τον στόμαχόν σου και τας πυκνάς σου ασθeneίας» (Α' Τιμοθ. 5, 23) και αλλού προτρέπει: «Μη μεθύσκεσθε οίνω, εν ω εστιν ασωτία, αλλά πληρούσθε εν πνεύματι...» (Εφεσ. 5, 18).

Ο κύριος στόχος, όμως, αυτού του άρθρου είναι η επισήμανση της άλλης «πέινας» και «δίψας», της πνευματικής. Ο χριστιανός, έχοντας προσανατολίσει σωστά την ύπαρξή του προς την πηγή της ζωής, τον Θεό και το θέλημά Του, επιδιώκει να το γνωρίσει και να το βιώσει λυτρωτικά γι' αυτόν και την κοινωνία.

Από τον διάλογο του Χριστού με τη Σαμαρείτισσα διαπιστώνουμε την ένταση και το βάθος αυτής της πνευματικής δίψας, την οποία μόνο ο Θεάνθρωπος Χριστός μπο-

ρούσε να ικανοποιήσει. Το είπε με σαφήνεια: «Εάν τις διψά, ερχέσθω προς με και πινέτω» (Ιωάν. 7, 37). Στη Σαμαρείτισσα απαντά πιο συγκεκριμένα: «Πας ο πίνων εκ του ύδατος τούτου, διψήσει πάλιν· ος δ' αν πίνη εκ του ύδατος ου εγώ δώσω αυτώ, ου μη διψήσῃ εις τον αιώνα, αλλά το ύδωρ ο δώσω αυτώ γενήσεται εν αυτώ πηγή ύδατος αλλομένου εις ζωήν αιώνιον (θα γίνει μέσα του μια πηγή που θα αναβλύζει νερό αιώνιας ζωής)» (Ιωάν. 4, 13-14). Σχετική διευκρίνιση του θέματος υπάρχει στους πρώτους στίχους του Απολυτίκιου της Μεσοπεντηκοστής: «Μεσούσης της εορτής, διψώσαν μου την ψυχήν, ευσεβείας πότισοννάματα». Ποια είναι αυτά τανάματα; Είναι τα χαρίσματα και οι αρετές που απορρέουν από την άμεση, προσωπική και ειλικρινή σχέση αγάπης του πιστού με τον Θεό. Είναι η «πέινα» και η «δίψα» για τη γνώση της αλήθειας με άμεση συσχέτιση με τον λόγο του Χριστού: «Εγώ ειμι η οδός και η αλήθεια και η ζωή» (Ιωάν. 14, 6).

Ο Απόστολος Παύλος προτρέπει σχετικά: «Λέγω δε, Πνεύματι περιπατείτε και επιθυμίαν σαρκός ου μη τελήσητε» (Γαλ. 5, 16). Γιατί; Γιατί «ο δε καρπός του Πνεύματος εστιν αγάπη, χαρά, ειρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, αγαθωσύνη, πίστις, πραότης, εγκράτεια» (Γαλ. 5, 22-23). Αυτά ικανοποιούν τις βαθύτερες πνευματικές ανάγκες και απαιτήσεις της ανθρώπινης ύπαρξης. Έμπρακτη εκδήλωση των παραπάνω είναι η αγαπητική σχέση του ανθρώπου με τον Θεό και τον συνάνθρωπό του. Επομένως ο κύριος άξονας της πνευματικής πέινας και δίψας του χριστιανού είναι η επικράτηση της Βασιλείας του Θεού. Ο Χριστός είναι κατηγορηματικός σ' αυτό το θέμα· γι' αυτό, προτρέποντας τους πιστούς να αποβάλουν την αγωνιώδη μέριμνα για την απόκτηση των υλικών αγαθών, τονίζει: «Ζητείτε δε πρώτον την βασιλείαν του Θεού και την δικαιοσύνην αυτού (την επικράτηση του θελήματός Του) και ταύτα πάντα προστεθήσεται υμίν» (Ματθ. 6, 33). Ας μη λησμονούμε, δε, ότι ο Χριστός με αρκετά θαύματά Του

έδειξε έμπρακτα το ενδιαφέρον του και για τις υλικές ανάγκες, αλλά κατά προτεραιότητα για τις πνευματικές ανάγκες του ανθρώπου (π.χ. το θαύμα του χορτασμού των πεντακισχιλίων). Εξάλλου, στην Κυριακή Προσευχή υπάρχει και το αίτημα για τον καθημερινό άρτο: «Τον άρτον ημών τον επιούσιον δος ημίν σήμερον» (Ματθ. 6, 11).

Η επιθυμία του ανθρώπου για ικανοποίηση της πνευματικής πείνας και δίψας είναι έντονη, κυρίως στην εποχή μας, η οποία μπορεί να χαρακτηριστεί εποχή πνευματικής «ανομβρίας» και ξηρασίας, παρά το εκπληκτικό γεγονός της αλματώδους επιστημονικής και τεχνολογικής εξέλιξης και προόδου. Την πρόοδο αυτή ο χριστιανός δεν υποτιμά, αλλ' ούτε και υπερεκτιμά. Της αποδίδει την αρμόζουσα αξία και επιδιώκει να της αποδώσει ανθρωπιστική χροιά. Ο χώρος δραστηριοποίησης του σύγχρονου χριστιανού μπορεί να χαρακτηριστεί μια πνευματική όαση. Ολόκληρη η ζωή

του, σε όλες τις εκφάνσεις της, αποτελεί μια αδιάκοπη μαρτυρία και απόδειξη της πρωτοκαθεδρίας των πνευματικών αγαθών. Ο χριστιανός που βιώνει τα παραπάνω πνευματικά αγαθά αγωνίζεται για την επικράτηση της προς αλλήλους αγάπης, της κοινωνικής δικαιοσύνης και της ειρήνης. Δραστηριοποιείται δημιουργικά όπου ζει και εργάζεται, αλλά και συνεργάζεται με τους άλλους ειρηνοποιούς παράγοντες της κοινωνικής ζωής. Δικαίως, λοιπόν, ο Χριστός μακαρίζει τους «πεινώντες και διψώντες την δικαιοσύνην (την επικράτηση του θελήματος του Θεού), ότι αυτοί χορτασθήσονται» (Ματθ. 5, 6).

Όσοι, επομένως, συμφωνούμε με τα προαναφερθέντα για την «δίψα» και τη «δίψα» του χριστιανού, καλούμεθα να το αποδείξουμε εμπράκτως, έχοντας πάντοτε υπόψη μας την προτροπή του Κυρίου: «Υμείς εστέ το άλας της γης... (και) το φως του κόσμου... (Ματθ. 5, 13-16). ☉

ΨΥΧΩΦΕΛΗ ΘΕΜΑΤΑ

Οι φίλοι μας – τα πάθη μας

Του Σπύρου Μεσηνιάτη, Θεολόγου-Νομικού

Ποιοι είναι οι φίλοι μας στη ζωή αυτή; Δυστυχώς πολλές φορές, πολλούς ανθρώπους δεν τους κοσμούν οι αρετές του Χριστού αλλά τους μολύνουν τα αμαρτωλά πάθη: η φιλαργυρία, η φιληδονία, η φιλοδοξία, η φιλαντία.

Η Εκκλησία, τις τέσσερις προδρομικές Κυριακές του Τριωδίου, μας καλεί να απαλλαγούμε από τις τέσσερις αυτές αμαρτωλές αγάπες:

– Με την Παραβολή του Φαρισαίου να μισήσουμε τη μεγάλη σατανική αγάπη, τη φιλοδοξία.

– Με την Παραβολή του Ασώτου, να ξεκολλήσουμε από την αγκαλιά της βρόμικης αγάπης, της φιληδονίας.

– Με την περικοπή της Μελλούσης Κρίσεως (Κυριακή των Απόκρεω), να φύγουμε από την επικίνδυνη αγάπη, τη φιλαντία.

– Την Κυριακή της Τυρινής, να κόψουμε τις σχέσεις με τη λάμπουσα αλλά φονεύουσα αγάπη, τη φιλαργυρία.

Όλες αυτές οι αγάπες είναι άχρηστες και επικίνδυνες. Είναι αμαρτωλά πάθη. Είναι άφιλοι φίλοι, είναι προδότες. Μας απομακρύνουν από τη φιλία του Θεού. Δεν μπορεί ο

φιλήδονος, ο φιλάργυρος, ο φιλόδοξος, ο φίλαντος να είναι και φιλόθεος. Ο Θεός μάς θέλει εκατό τοις εκατό να είμαστε φιλόθεοι.

Άφιλοι φίλοι είναι και όσοι μας απομακρύνουν από τον Χριστό και μας σπρώχνουν στα πάθη. Ακόμη και συγγενείς μάς προκαλούν ζημιά όταν δεν αγαπούν τον Χριστό.

Υπάρχουν όμως και ειλικρινείς και γνήσιοι φίλοι, με τους οποίους μπορούμε να συνδεθούμε και να ωφεληθούμε. Και αυτοί είναι όσοι τηρούν τις εντολές του Θεού (Ματθ. 25, 40). Είναι οι φιλόχριστοι, οι φιλάδελφοι, οι φιλόστοργοι, οι φιλότεκνοι. Μόνο αυτοί είναι άξιοι και μακάριοι της ουρανίου βασιλείας, του Παραδείσου...

Είναι «οι ευλογημένοι του πατρός» στην περικοπή της Μελλούσης Κρίσεως. Μόνο τα καλά έργα οδηγούν τον άνθρωπο στον Παράδεισο. Μόνο η δύναμη της ελεημοσύνης καθαρίζει τον ρύπο της ψυχής (Ιερός Χρυσόστομος ΕΠΕ 27, 385).

Επομένως, η ελεημοσύνη να είναι συνοδοιπόρος στη ζωή μας και οδηγός για τον Παράδεισο... ☉

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Επειδή πολλά μέλη της Ένωσης έστειλαν συνεργασίες πολυσέλιδες, που είναι πολύ δύσκολο να δημοσιευθούν στον περιορισμένο χώρο της εφημερίδας μας, σας παρακαλούμε να τηρείτε τον περιορισμό των 400 λέξεων που έχει οριστεί από την αρχή.